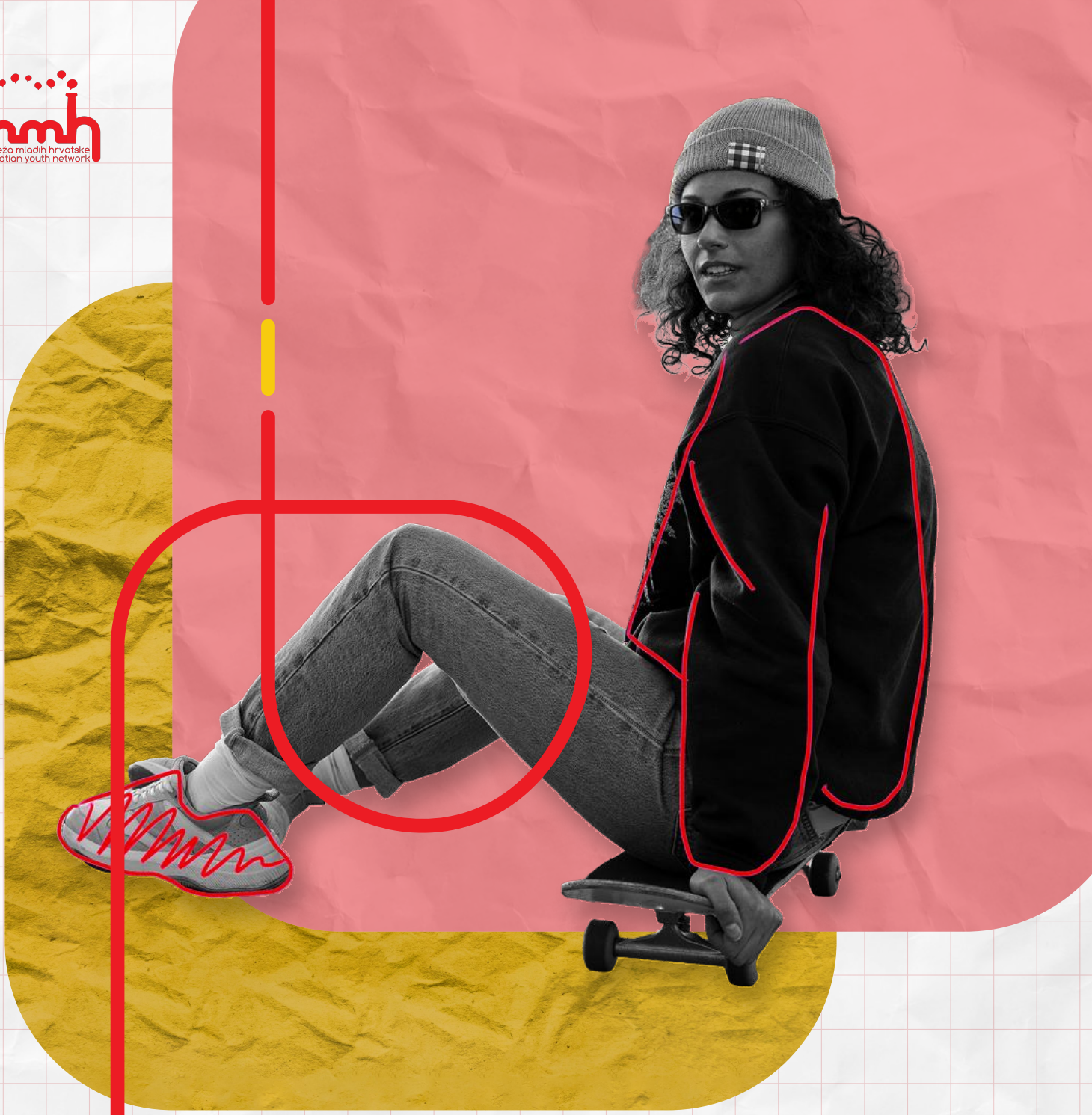

Standardi centara za mlade

Istraživački izvještaj s prijedlogom nacionalnih standarda i preporukama

Mreža mladih Hrvatske

Impressum

AUTORICA
Josipa Tukara Komljenović

IZDAVAČ
Mreža mladih Hrvatske

GODINA IZDAVANJA
2026.

DIZAJN
Iva Trogrančić

ISBN
1234-5678

Izrada ove publikacije omogućena je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva kroz Razvoju suradnju u području centara znanja. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

Sadržaj

1. UVOD 3

Cilj i istraživačka pitanja
Metodologija istraživanja
Analitičko polazište: usporedba postojećih kriterija i standarda kvalitete

2. OBRADA I ANALIZA PODATAKA 15

Glas mladih: Kakav centar za mlade mladi trebaju
Glas osoba koje rade s mladima
Uključivanje institucionalne perspektive Ministarstva

3. SINTEZA NALAZA: ŠTO ČINI KVALITETAN CENTAR ZA MLADE? 31

4. PRIJEDLOG NACIONALNIH STANDARDA KVALITETE CENTARA ZA MLADE 36

5. ZAKLJUČAK I PREPORUKE 41

Zaključak
Preporuke za daljne korake

PRILOZI 45

Prilog 1. Popis centara za mlade, centara mladih, centara za djecu, mlade i obitelj
Prilog 2. Distribucija rezultata odgovora mladih o ispitanim obilježjima centra za mlade
Prilog 3. Rang elemenata prema procijenjenoj važnosti (Anketa za mlade)
Prilog 4: Distribucija odgovora na pitanja o procjeni kvalitete centara za mlade predstavnika_ca i radnika_ca s mladima
Prilog 5. Tablični prikaz prijedloga nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade

LITERATURA 54

01

Uvod

Uvod

Mreža mladih Hrvatske (MMH) 2022. godine provela je istraživanje **„Analiza postojećih praksi i djelovanja centara za mlade u Republici Hrvatskoj“** [1], kojim su obuhvaćena iskustva i prakse tada identificiranih centara za mlade. Na temelju odgovora predstavnika_ca centara izdvojeni su elementi koje je zajednica prakse rada s mladima prepoznala kao važne za kvalitetan rad centara za mlade. Ti elementi nisu predstavljali službene nacionalne standarde, već okvir kvalitete nastao na temelju iskustava osoba koje vode centre te u njima rade ili volontiraju, provodeći programe i aktivnosti za mlade.

Istodobno, u Hrvatskoj ne postoji jedinstven nacionalni sustav standarda kvalitete centara za mlade. Određeni kriteriji za njihov rad pojavljuju se u okviru natječaja Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, trenutačno nadležnog za financiranje projekata usmjerenih mladima. Ti kriteriji određuju pojedine uvjete koje centri trebaju ispunjavati, poput osiguranog prostora, odgovorne osobe za upravljanje, određenih programa i aktivnosti te suradnje s lokalnom samoupravom, mladima i organizacijama civilnoga društva. [2] S druge strane, rezultati MMH-ova istraživanja iz 2022. snažnije su naglasili kvalitativne dimenzije rada poput participacije mladih, inkluzije, kvalitete programa i aktivnosti, stručnosti osoba koje rade s mladima te adekvatnosti prostora.

Upravo razlika između postojećih institucionalnih, odnosno projektno-natječajnih kriterija i elemenata kvalitete koje prepoznaje praksa otvara pitanje **što bi u Hrvatskoj trebalo činiti zajednički standard kvalitetnog centra za mlade**. Trebaju li svi centri zadovoljiti isti minimum? Koji su elementi nužni za njihov rad, a koji predstavljaju poželjnu, razvojnu razinu kvalitete? U kojoj mjeri zajednički standardi mogu biti jednaki za sve, a istodobno dovoljno fleksibilni da odgovore na različite lokalne okolnosti?

Na tim pitanjima temelji se ovo istraživanje. Ono se nadovezuje na istraživanje MMH-a iz 2022., ali perspektivu širi uključivanjem **mladih** te **predstavnika_ca centara za mlade i radnika_ca s mladima**, uz planirano uključivanje institucionalne perspektive Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Cilj je usporedbom postojećih kriterija i iskustava različitih aktera analizirati podudarnosti i razlike među postojećim pristupima, utvrditi oko kojih elemenata kvalitete postoji slaganje te identificirati minimalne i razvojne standarde kao osnovu za oblikovanje realnih, primjenjivih i razvojno usmjerenih prijedloga nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade.

No najprije je potrebno pojasniti što se podrazumijeva pod centrima za mlade. Pri definiranju centara za mlade važno je postaviti jasan okvir koji ih razlikuje od srodnih, funkcionalno užih oblika, poput informativnih centara (usmjerenih primarno na pružanje informacija) ili klubova za mlade (koji služe kao polustrukturirani prostori za nestrukturirano provođenje slobodnog vremena). Centar za mlade predstavlja multidisciplinarni, integrirani prostor namijenjen najčešće osobama u dobi od 15 do 30 godina, koji služi kao ključna poveznica između individualnih potreba mladih i društvenih potreba za razvojem njihovih vještina i kompetencija. Da bi se određeno mjesto smatralo centrom za mlade prema standardima Vijeća Europe [3], ono mora ispunjavati nekoliko osnovnih funkcija, odnosno informativno-savjetodavnu, obrazovnu (kroz neformalno učenje) te socijalizacijsku. To su sigurni i inkluzivni prostori koji mladima omogućuju društveni i politički razvoj, pružajući im podršku u oblikovanju stavova i informiranju o pravima, dok istodobno nude infrastrukturu za sukreiranje sadržaja i kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Programi centara mogu obuhvaćati različita područja, od obrazovanja, zapošljavanja i zdravlja do kulture, volontiranja,

mobilnosti i prava mladih, a njihov sadržaj i opseg trebaju odgovarati potrebama mladih i mogućnostima lokalne zajednice. Iako ne mogu obuhvatiti sva ta područja u jednakoj mjeri, važno je da svoje djelovanje planiraju u skladu s prioritetima mladih. Time centri prestaju biti samo mjesta boravka i postaju mjesta osnaživanja koja aktivno sprječavaju isključenost bilo koje skupine mladih iz procesa društvene transformacije.

U konačnici, centri za mlade trebaju biti otvoreni, participativni, inkluzivni i prilagođeni mladima kako bi uistinu bili mjesta u kojima se mladi osjećaju sigurno, prihvaćeno i osnaženo.

Cilj i istraživačka pitanja

Opći cilj istraživanja

Opći je cilj istraživanja analizirati i usporediti kako različiti akteri razumiju, primjenjuju i procjenjuju elemente kvalitete rada centara za mlade u Republici Hrvatskoj te na temelju prikupljenih iskustava i stavova stvoriti osnovu za razvoj zajedničkih, primjenjivih i razvojno usmjerenih nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade.

Istraživanje polazi od činjenice da u Hrvatskoj trenutačno ne postoji jedinstven nacionalni sustav standarda kvalitete centara za mlade, ali postoje različita polazišta za njegovo oblikovanje. S jedne strane, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (te prethodno Središnji državni ured za demografiju i mlade) u okviru natječaja za financiranje projekata usmjerenih mladima koristi određene kriterije koje centri za mlade trebaju ispunjavati. S druge strane, istraživanje Mreže mladih Hrvatske iz 2022. godine identificiralo je elemente kvalitete koje su predstavnici_ce samih centara za mlade prepoznali_e kao važne za njihov rad.

Ovo istraživanje zato ne polazi od unaprijed definiranog modela kvalitetnog centra za mlade u Hrvatskoj, nego od usporedbe postojećih projektno-natječajnih kriterija i standarda proizašlih iz zajednice prakse rada s mladima, koje dodatno provjerava na temelju iskustava i stavova mladih, radnika_ca s mladima te osoba koje rade ili volontiraju u centrima za mlade. Na taj se način nastoji utvrditi oko kojih elemenata kvalitete postoji veći stupanj slaganja, kod kojih se pojavljuju različita razumijevanja i potrebe te koje je elemente moguće izdvojiti kao zajedničku osnovu za daljnji razvoj nacionalnih standarda.

Posebna pažnja posvećena je razlikovanju minimalnih i razvojnih standarda kvalitete. **Minimalni standardi** odnose se na osnovne uvjete i elemente koji bi trebali biti prisutni kako bi se osigurala osnovna razina kvalitete rada centra za mlade, dok razvojni standardi predstavljaju višu, poželjnu razinu kvalitete kojoj centri mogu težiti u skladu sa svojim kapacitetima, potrebama mladih i okolnostima lokalne zajednice. Time se nastoji izbjeći pristup prema kojem bi svi centri za mlade, bez obzira na veličinu zajednice, raspoložive resurse i potrebe mladih, morali funkcionirati na potpuno jednak način.

[1] https://www.mmh.hr/download/82db0289629f8706

[2] Na nacionalnoj razini standardi vezani uz centre za mlade (a da ih možemo nazvati "službenim") pronalaze se jedino u okviru "Natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava za provedbu projekata usmjerenih mladima namijenjenog organizacijama civilnoga društva". Natječaj se raspisivao jednom godišnje sve do 2025. Te godine je otvoren dvogodišnji Natječaj koji će se opet raspisati, prema dosadašnjim najavama, 2027. godine. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih trenutno je odgovorno tijelo za ovaj Natječaj.

[3] Više na web portalu Quality Label for Youth Centres: https://www.coe.int/en/web/youth/quality-label-for-youth-centres

Specifični ciljevi istraživanja

Kako bi se ostvario opći cilj, istraživanjem se nastoji:

- ispitati kako različiti akteri razumiju kvalitetu rada centara za mlade, odnosno koje elemente smatraju ključnima za kvalitetan rad centra;
- usporediti kriterije MZOM-a s elementima kvalitete identificiranima u istraživanju MMH-a iz 2022. godine kako bi se utvrdila njihova podudaranja, razlike i područja koja pojedini pristup ne obuhvaća;
- uključiti perspektivu mladih, posebno njihova očekivanja u pogledu prostora, programa, dostupnosti, odnosa s osobama koje rade u centru i mogućnosti sudjelovanja u oblikovanju njegova rada;
- ispitati iskustva i stavove osoba koje rade s mladima te osoba koje rade u centrima za mlade, uključujući njihovo razumijevanje minimalnih uvjeta za osnivanje i rad centra, mogućih ograničenja zajedničkih standarda te koristi koje bi njihovo uvođenje moglo donijeti;
- utvrditi elemente oko kojih postoji veći stupanj slaganja među ispitanicima_cama i koji bi zbog toga mogli predstavljati osnovu za definiranje minimalnih standarda kvalitete;
- prepoznati elemente oko kojih su stavovi manje jednoznačni ili ovise o lokalnom kontekstu kako bi se razmotrilo njihovo definiranje kao razvojnih standarda ili kao područja u kojima je potrebno ostaviti veću fleksibilnost;
- ispitati važnost programskih i vrijednosnih elemenata kvalitete, poput participacije mladih, inkluzije i dostupnosti, kvalitete programa i aktivnosti, komunikacije s mladima, suradnje i umrežavanja;
- stvoriti analitičku osnovu za daljnji participativni proces razvoja nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade te za dijalog između mladih, zajednice prakse i donositelja odluka.

Istraživačka pitanja

U skladu s općim i specifičnim ciljevima, istraživanje je usmjereno na pet glavnih istraživačkih pitanja:

1. **Kako različiti akteri razumiju i definiraju kvalitetu rada centara za mlade?**

   Ovim se pitanjem ispituje što mladi, osobe koje rade s mladima i predstavnici_ce centara za mlade smatraju obilježjima kvalitetnog centra za mlade te koje strukturne, programske i vrijednosne elemente pritom izdvajaju kao važne.

2. **U kojim se elementima postojeći kriteriji MZOM-a podudaraju sa standardima kvalitete koje je zajednica prakse identificirala u istraživanju MMH-a iz 2022. godine, a u kojim se elementima razlikuju?**

   Usporedbom se nastoji utvrditi koje dimenzije kvalitete oba pristupa prepoznaju, na koji ih način definiraju te koji su elementi prisutni samo u jednom od njih. Tako postavljena usporedba predstavlja polazište za ispitivanje elemenata poput prostora, ljudskih kapaciteta, programa i aktivnosti, participacije, inkluzije, suradnje, financiranja i institucionalne prepoznatosti.

3. **Koje elemente različiti akteri smatraju nužnima za kvalitetan rad centra za mlade, a koje poželjnima za njegov daljnji razvoj?**

   Ovim se pitanjem nastoji razlikovati minimalne standarde kvalitete, odnosno uvjete i elemente koji bi trebali biti prisutni u svakom centru za mlade, od razvojnih standarda koji mogu dodatno unaprijediti kvalitetu rada, ali ne moraju biti jednako ostvarivi u svim centrima i lokalnim sredinama.

4. **Oko kojih elemenata kvalitete postoji veći stupanj slaganja, a oko kojih se pojavljuju različiti ili manje jednoznačni stavovi?**

   Pitanjem se ispituje u kojim područjima postoji jasnija osnova za definiranje zajedničkih standarda, a gdje rezultati upućuju na potrebu za dodatnom raspravom, fleksibilnošću ili prilagodbom različitim lokalnim potrebama, resursima i okolnostima.

5. **Kako na temelju utvrđenih potreba, iskustava i stavova različitih aktera oblikovati prijedlog nacionalnih standarda kvalitete koji bi bio zajednički, primjenjiv i razvojno usmjeren, a istodobno dovoljno fleksibilan za različite lokalne kontekste?**

   Završno istraživačko pitanje povezuje nalaze istraživanja s njihovom praktičnom svrhom: stvaranjem osnove za definiranje nacionalnih standarda koji bi mogli osigurati zajedničku razinu kvalitete centara za mlade bez propisivanja jedinstvenog modela njihova rada.

Svrha istraživanja

Svrha istraživanja je stvoriti **utemeljenu podlogu za razvoj zajedničkih nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade u Hrvatskoj**. Pritom namjera nije propisati jedinstven model prema kojem bi svi centri trebali funkcionirati, već utvrditi koji bi elementi trebali činiti osnovu kvalitete, a u kojim je područjima potrebno ostaviti prostor za razvoj i prilagodbu različitim lokalnim potrebama, mogućnostima i resursima.

Važan je dio tog procesa povezivanje različitih perspektiva. Razvoj standarda kvalitete ne promatra se isključivo kao institucionalno ili administrativno pitanje, već kao proces u kojem je potrebno uzeti u obzir iskustva i potrebe mladih, znanja i iskustva radnika_ca s mladima i osoba koje rade ili volontiraju u centrima za mlade te postojeći projektno-natječajni okvir. Upravo usporedba tih perspektiva omogućuje prepoznavanje elemenata oko kojih postoji veći stupanj slaganja, ali i onih oko kojih postoje različita mišljenja ili potreba za dodatnom raspravom.

Rezultati istraživanja trebaju poslužiti kao osnova za razlikovanje **minimalnih i razvojnih standarda kvalitete**. Minimalni standardi trebali bi definirati osnovnu razinu kvalitete koju bi centar za mlade trebao osiguravati, dok bi razvojni standardi predstavljali smjer za daljnje unapređenje rada u skladu s kapacitetima centra i kontekstom zajednice u kojoj djeluje.

Istraživanje ujedno treba poslužiti kao podloga za daljnju stručnu i participativnu validaciju predloženih standarda te za dijalog s relevantnim institucijama i donositeljima odluka o mogućnostima njihova prepoznavanja i primjene. Na taj se način razvoj standarda promatra kao proces koji treba povezati kvalitetu rada u praksi s projektno-natječajnim okvirom i stvoriti jasniju zajedničku osnovu za daljnji razvoj centara za mlade u Hrvatskoj.

Dvije razine standarda

Razvojni standardi

Viša, poželjna razina kvalitete kojoj centar može težiti u skladu sa svojim kapacitetima, potrebama mladih i okolnostima lokalne zajednice.

↑

Minimalni standardi

Osnovni uvjeti i elementi koji trebaju biti prisutni u svakom centru kako bi se osigurala osnovna razina kvalitete rada centra za mlade.

> Zajednički minimum kvalitete, a ne jedinstven model centra za mlade.

Metodologija istraživanja

Istraživački pristup

Istraživanje je osmišljeno kao **participativno istraživanje koje kombinira kvantitativne i kvalitativne metode**, s ciljem sagledavanja kvalitete centara za mlade iz više perspektiva. Polazište istraživanja činila je usporedba dvaju postojećih okvira, odnosno kriterija za centre za mlade koji se koriste u okviru natječaja za financiranje projekata usmjerenih mladima, za koje je trenutačno nadležno Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (a prethodno Središnji državni ured za demografiju i mlade), te standarda kvalitete identificiranih u istraživanju Mreže mladih Hrvatske iz 2022. godine.

Usporednom analizom elementi tih dvaju okvira grupirani su prema zajedničkim područjima rada centara za mlade. Analiza je pokazala područja u kojima se kriteriji MZOM-a i standardi zajednice prakse podudaraju, ali i ona u kojima se razlikuju u pristupu ili razini razrade. Tako su izdvojeni elementi koji se odnose na prostor i pristupačnost, ljudske kapacitete i kompetencije, programe i aktivnosti, participaciju mladih, inkluziju, financiranje, suradnju, komunikaciju i institucionalnu prepoznatost.

Ti su elementi zatim korišteni kao analitička osnova za izradu istraživačkih instrumenata. Umjesto da se od sudionika_ca traži izravna procjena dvaju postojećih skupova kriterija, istraživanjem se nastojalo provjeriti kako različiti akteri razumiju pojedine elemente, koje smatraju nužnima, oko kojih postoji veći stupanj slaganja te kod kojih se pojavljuju različiti stavovi ili potreba za prilagodbom lokalnom kontekstu.

Istraživanje je uključivalo dvije međusobno povezane razine. Kvantitativnim dijelom prikupljeni su podaci o stavovima i iskustvima mladih, radnika_ca s mladima te predstavnika_ca centara za mlade, dok su otvorena pitanja omogućila dodatno obrazlaganje odgovora i prepoznavanje tema koje unaprijed ponuđene kategorije nisu nužno mogle obuhvatiti. Za uključivanje institucionalne perspektive bio je predviđen kvalitativni dio istraživanja u obliku polustrukturiranih intervjua s predstavnicima MZOM-a.

Takav pristup odabran je jer cilj istraživanja nije bio samo utvrditi koliko se ispitanici_ce slažu s pojedinim unaprijed definiranim elementima kvalitete, nego i razumjeti što podrazumijevaju pod kvalitetom centra, što smatraju minimumom kvalitete, što smatraju poželjnim za daljnji razvoj te gdje prepoznaju moguća ograničenja zajedničkih nacionalnih standarda.

Sudionici i uzorak

U istraživanje su uključene dvije glavne skupine sudionika_ca: mladi te radnici_ce s mladima i osobe koje rade u centrima za mlade. Dodatno je bilo planirano uključivanje predstavnika_ca Ministarstva kako bi se prikupljenim perspektivama mladih i osoba iz prakse pridružila i perspektiva institucije nadležne za politike za mlade i postojeće natječajne kriterije za centre za mlade.

47	33	25
mladih osoba u anketi	osobe u početnom uzorku radnika_ca	osoba u analizi Likertovih tvrdnji

1. Mlade osobe

Perspektiva mladih uključena je kako bi se standardi kvalitete promatrali i iz pozicije osoba kojima su centri za mlade prvenstveno namijenjeni. Ispitivala su se njihova iskustva

korištenja centara za mlade, očekivanja od takvih prostora i programa te stavovi o dostupnosti, sadržajima, odnosu s osobama koje rade u centru i mogućnostima sudjelovanja mladih u njegovu radu.

U anketi je sudjelovalo 47 mladih osoba. Upitnik je bio namijenjen mladima u dobi od 15 do 30 godina, no u istraživanju su sudjelovale i dvije osobe koje su navele da imaju manje od 15 godina. Uzorak nije reprezentativan za populaciju mladih u Hrvatskoj, već je oblikovan prigodnim uzorkovanjem putem komunikacijskih kanala MMH-a te identificiranih centara i organizacija koje provode programe ili projekte centara za mlade.

2. **Predstavnici_ce centara za mlade i radnici_ce s mladima**

Drugu skupinu činile su osobe s iskustvom rada s mladima, uključujući osobe koje rade ili su radile u centrima za mlade. Njihova je perspektiva bila važna za razumijevanje kvalitete iz perspektive neposredne prakse – od uvjeta potrebnih za pokretanje i održiv rad centra do procjene važnosti pojedinih programskih, stručnih, participativnih i strukturnih elemenata. Početnom dijelu upitnika pristupile su 33 osobe, dok je 29 ispitanika_ca nastavilo odgovarati na pitanja namijenjena osobama koje su navele da imaju iskustvo rada s mladima. Na dva seta Likertovih tvrdnji, kojima su detaljnije ispitivani pojedini elementi kvalitete, odgovorilo je 25 ispitanika_ca. Zbog različitog broja odgovora na pojedine dijelove upitnika, broj sudionika_ca na kojem se temelje rezultati navodi se uz relevantne analize.

Ni ovaj uzorak nije zamišljen kao reprezentativan za sve radnike_ce s mladima i osobe koje rade u centrima za mlade u Hrvatskoj. Njegova je svrha bila prikupiti iskustvene i stručne procjene osoba koje poznaju praksu rada s mladima te ih koristiti kao jedan od izvora za prepoznavanje elemenata oko kojih postoji veće ili manje slaganje.

3. **Planirano uključivanje institucionalne perspektive**

Treću perspektivu trebali su činiti predstavnici_ce **Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih**. Za njih su bili pripremljeni polustrukturirani intervjui usmjereni na institucionalno razumijevanje kvalitete centara za mlade, procjenu postojećih projektno-natječajnih kriterija, mogućnosti i ograničenja razvoja nacionalnih standarda te pitanja odgovornosti za njihovu buduću primjenu.

MZOM je tijekom lipnja i srpnja 2026. u više navrata kontaktiran putem službenih kanala komunikacije, uključujući dva poziva za sudjelovanje u istraživanju, no na pozive odgovor nije zaprimljen te intervjui nisu provedeni.

Zbog toga institucionalna perspektiva Ministarstva nije zastupljena u prikupljenim podacima. Posljedice tog izostanka za interpretaciju rezultata dodatno su obrazložene u dijelu o ograničenjima istraživanja.

Metode i istraživački instrumenti

U istraživanju su korištena dva anketna upitnika, a pripremljen je i protokol polustrukturiranog intervjua s predstavnicima_cama Ministarstva. Instrumenti su izrađeni u skladu s istraživačkim pitanjima i elementima kvalitete identificiranima usporedbom kriterija MZOM-a i standarda zajednice prakse iz istraživanja MMH-a iz 2022. godine.

1) Anketni upitnik za mlade osobe – Online anketnim upitnikom ispitivana su iskustva mladih s centrima za mlade te njihova očekivanja i stavovi o tome što bi kvalitetan centar trebao pružati. Pitanja su obuhvatila iskustva korištenja centara, prostor i

dostupnost, programe i aktivnosti, odnos s osobama koje rade u centru te mogućnosti sudjelovanja mladih u njegovu radu. Upitnik je sadržavao zatvorena i otvorena pitanja kako bi se uz kvantitativne podatke prikupila i iskustva, obrazloženja i prijedlozi mladih.

2) Anketni upitnik za predstavnike_ce centara za mlade i radnike_ce s mladima – Drugim online upitnikom ispitivana su iskustva i stavovi osoba koje poznaju praksu rada centara za mlade i rada s mladima. Upitnik je obuhvatio procjenu uvjeta potrebnih za osnivanje i kvalitetan rad centra, stavove o potrebi za nacionalnim standardima, njihovim prednostima i mogućim ograničenjima te procjenu pojedinih elemenata kvalitete. Instrument je sadržavao otvorena i zatvorena pitanja te 24 tvrdnje raspoređene u dva seta. Stupanj slaganja s tvrdnjama procjenjivao se na ljestvici od 1 („uopće se ne slažem") do 5 („u potpunosti se slažem"), pri čemu je dio tvrdnji bio formuliran u obrnutom smjeru (R).

3) Polustrukturirani intervju s predstavnicima_cama MZOM-a – Za prikupljanje institucionalne perspektive pripremljen je protokol polustrukturiranog intervjua s predstavnicima_cama MZOM-a. Intervjuom se planiralo ispitati institucionalno razumijevanje kvalitete centara za mlade, procjenu postojećih natječajnih kriterija te mogućnosti, ograničenja i odgovornosti povezane s razvojem nacionalnih standarda kvalitete. No iako je instrument pripremljen, intervjui nisu provedeni jer se MZOM nije odazvao pozivima za sudjelovanje u istraživanju.

Ograničenja istraživanja

Rezultate istraživanja potrebno je promatrati u kontekstu nekoliko metodoloških ograničenja. Prije svega, istraživanje je provedeno na **relativno malom, namjernom i prigodnom uzorku** koji nije reprezentativan za populaciju mladih, radnika_ca s mladima niti za sve osobe koje rade u centrima za mlade u Hrvatskoj. Cilj istraživanja stoga nije statističko generaliziranje rezultata na nacionalnu razinu, već prikupljanje iskustava i stavova relevantnih aktera te prepoznavanje obrazaca slaganja, razlika i pitanja važnih za daljnji razvoj standarda kvalitete. Takvo je ograničenje bilo prepoznato već pri oblikovanju istraživačkog pristupa.

Na strukturu uzorka utjecale su dostupnost i spremnost osoba na sudjelovanje, zbog čega pojedine skupine, područja Hrvatske ili iskustva rada u centrima mogu biti zastupljeni više od drugih. Rezultati zato prije svega odražavaju perspektive osoba koje su sudjelovale u istraživanju, a ne cjelokupnog sektora ili svih mladih u Hrvatskoj.

Dodatno ograničenje proizlazi iz prirode prikupljenih podataka. Anketni odgovori temelje se na procjenama, iskustvima i stavovima samih ispitanika_ca. Takvi su podaci ključni za istraživanje percepcije kvalitete, ali ih nije moguće izjednačiti s objektivnom procjenom stvarne kvalitete rada pojedinih centara. Rezultati stoga pokazuju kako sudionici_ce razumiju i vrednuju pojedine elemente kvalitete, a ne u kojoj su mjeri ti elementi doista ostvareni u svim centrima za mlade.

Važno ograničenje predstavlja i **izostanak institucionalne perspektive MZOM-a**. Ministarstvo je kontaktirano, ali odgovor nije zaprimljen te planirani intervjui nisu provedeni. Budući da su kriteriji MZOM-a jedno od polazišta istraživanja, bez sudjelovanja Ministarstva nije bilo moguće usporediti nalaze mladih i zajednice prakse s institucionalnim razumijevanjem postojećih kriterija. Ovo ograničenje posebno treba imati na umu pri zaključivanju o izvedivosti, institucionalizaciji i mogućoj primjeni nacionalnih standarda kvalitete.

Navedena ograničenja ne umanjuju vrijednost prikupljenih iskustava i stavova, ali određuju **doseg zaključaka koji se iz njih mogu izvesti**. Nalaze je stoga primjerenije koristiti kao osnovu za identificiranje područja većeg stupnja slaganja, otvorenih pitanja i elemenata o kojima je potrebno dodatno raspraviti i koje

je potrebno validirati nego kao konačnu i reprezentativnu procjenu stavova svih relevantnih aktera u Hrvatskoj.

Analitičko polazište: usporedba postojećih kriterija i standarda kvalitete

Prije prikaza načina obrade i rezultata istraživanja potrebno je predstaviti analitičko polazište na temelju kojeg su oblikovani istraživački instrumenti i odabrani elementi kvalitete koji su se dalje ispitivali. Naime, istraživanje nije polazilo od unaprijed oblikovanog prijedloga nacionalnih standarda kvalitete, već od usporedbe dvaju postojećih okvira koji na različite načine određuju ili opisuju što bi centar za mlade trebao osiguravati i kako bi trebao djelovati.

Prvo polazište činili su kriteriji koje MZOM navodi u Uputama za prijavitelje Natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava za provedbu projekata usmjerenih mladima iz 2023. i 2025. godine. Riječ je o kriterijima koji se koriste pri financiranju projekata centara za mlade i koji, među ostalim, obuhvaćaju prostor za provedbu programa i aktivnosti, osobu odgovornu za upravljanje centrom, određene vrste usluga i programa te suradnju s lokalnom samoupravom, mladima i organizacijama mladih i za mlade.

Drugo polazište činili su standardi kvalitete identificirani u istraživanju MMH-a iz 2022. godine. Za razliku od kriterija MZOM-a, oni su proizašli iz iskustava predstavnika_ca i odgovornih osoba centara za mlade te ih u ovom istraživanju nazivamo standardima zajednice prakse rada s mladima. Obuhvaćaju područja participacije i inkluzije mladih, kvalitete programa i aktivnosti, stručnosti osoba koje rade s mladima, adekvatnosti prostora te prepoznatosti centra za mlade.

Usporedba tih dvaju okvira bila je važna jer oni nisu nastali na isti način niti imaju istu funkciju. Kriteriji MZOM-a dio su projektno-natječajnog okvira, dok su standardi zajednice prakse nastali iz iskustava rada samih centara za mlade. Zbog toga ih nije moguće promatrati kao dva potpuno jednaka sustava standarda niti jednostavno procjenjivati koji je od njih „bolji”. Njihovim usporednim prikazom nastojalo se utvrditi koje elemente kvalitete oba pristupa prepoznaju, kako ih definiraju, gdje se međusobno nadopunjuju te koja područja jedan od pristupa ne obuhvaća ili ih obuhvaća na drukčiji način.

Na temelju te usporedbe izrađena je matrica koja povezuje sadržajno srodne kriterije i standarde prema pojedinim elementima rada centara za mlade. Ona je omogućila da se široki koncept „kvalitete centra za mlade” razloži na konkretnija područja koja se mogu dalje istraživati, primjerice prostor i pristupačnost, ljudske kapacitete i kompetencije, kvalitetu programa i aktivnosti, participaciju mladih, inkluziju, financijsku održivost, suradnju i umrežavanje, komunikaciju te institucionalnu prepoznatost.

Matrica stoga nije zamišljena kao konačan prijedlog nacionalnih standarda, nego kao početni analitički okvir istraživanja. Elementi identificirani usporedbom dalje su operacionalizirani putem istraživačkih instrumenata kako bi se provjerilo kako ih procjenjuju mladi i osobe s iskustvom rada s mladima ili rada u centrima za mlade, koji se elementi prepoznaju kao važniji ili nužni, oko kojih postoji veći stupanj slaganja, a kod kojih rezultati upućuju na različita mišljenja ili potrebu za većom fleksibilnošću.

Na taj način usporedba postojećih kriterija i standarda predstavlja poveznicu između postojećeg projektno-natječajnog okvira i standarda nastalih iz prakse, s jedne strane, te empirijskog dijela ovog istraživanja, s druge strane. U nastavku je prikazana matrica usporedbe koja je poslužila kao osnova za daljnju operacionalizaciju i ispitivanje pojedinih elemenata kvalitete centara za mlade.

Tablica 1. **Matrica usporedbe kriterija/standarda za centre za mlade**

Element	MZOM standardi (2025)	Standardi zajednice prakse	Odnos / Napomena
Prostor centra	Osiguravaju prostor za provedbu usluga, programa i aktivnosti	Adekvatnost prostora: • odgovarajući prostor za bivanje te rad s mladima; • opremljenost prostora prema željama i potrebama mladih; • dostupnost i pristupačnost prostora svim mladima; • vlasništvo centra za mlade nad prostorom.	MZOM traži postojanje prostora; Zajednica definira kvalitetu i status prostora
Upravljanje centrom	Imaju voditelja ili odgovornu osobu za upravljanje radom centra za mlade (prednost ako je osoba u dobi od 15 do 30 godina)	Kvaliteta radnika_ca s mladima: • kvalificiranost za rad; • stručnost; • dovoljno ljudskih kapaciteta.	MZOM fokus na funkciju i prednost za godine; Zajednica fokus na kompetencije
Programi centra	Pružaju usluge savjetovanja i informiranja, provode programe neformalnog obrazovanja	Kvaliteta programa: • visoka razina kvalitete programa; • programi kreirani prema potrebama i interesima mladih; • usmjerenost na osobni rast i razvoj mladih.	MZOM fokus na format; Zajednica prakse daje kvalitativni okvir sadržaju
Aktivnosti centra	Provode aktivnosti organizacije slobodnog vremena	Kvaliteta aktivnosti: • šarolika ponuda aktivnosti; • dostupnost aktivnosti tijekom cijelog tjedna; • pristupačnost aktivnosti.	MZOM definira područje; Zajednica prakse definira standard provedbe
Podrška sudjelovanju mladih	Provode aktivnosti usmjerene podršci inicijativama mladih u zajednici	Participativnost mladih: • sudjelovanje u kreiranja programa centra za mlade; • sudjelovanje u organiziranju i izvođenju različitih aktivnosti.	MZOM definira nužnost podrške; Zajednica prakse razrađuje participaciju kao temelj
Psihosocijalni rast i razvoj mladih	Provode aktivnosti usmjerene stjecanju vještina i znanja koja pridonose konkurentnosti mladih na tržištu rada	Kvaliteta programa: • usmjerenost na osobni rast i razvoj mladih; • raznolikost i adekvatnost programa.	MZOM kriterij u ovom području usmjeren je na stjecanje znanja i vještina za tržište rada, dok standardi zajednice prakse obuhvaćaju širi osobni rast i razvoj
Suradnja s JLS	Ostvaruju suradnju s lokalnom samoupravom (osiguravanjem prostora bez naknade, sufinanciranjem aktivnosti centra, ili na drugi način)	Prepoznatost centra za mlade: • uključenje donositelja odluka; • (mogućnost) javno-civilnog partnerstva; • priznavanje rada centara za mlade od donositelja odluka.	MZOM vidi suradnju kroz suradnički odnos; Zajednica prakse vidi suradnju kao strateški odnos
Suradnja s OCD-ima i mladima	Kontinuirano surađuju s mladima te udrugama mladih i za mlade u svrhu podizanja kvalitete života mladih na području djelovanja	(nema izravnog ekvivalenta)	MZOM suradnju vidi operativno
EU dijalog	Provode aktivnosti usmjerene provedbi Dijaloga EU-a s mladima na lokalnoj razini	(nema izravnog ekvivalenta)	Projektno-natječajni element MZOM-a bez paralelnog standarda sa zajednicom prakse

Element	MZOM standardi (2025)	Standardi zajednice prakse	Odnos / Napomena
Inkluzija	(nije navedeno)	Inkluzija mladih: • uključenost svih marginaliziranih i ranjivih skupina mladih; • međusobno poštivanje i promicanje različitosti.	Inkluzija nije zasebno definirana među kriterijima MZOM-a; Zajednica prakse jasno prepoznaje važnost inkluzivnosti
Financiranje	(projektno financiranje, ne kao standard)	Financijska stabilnost: • kontinuirano financiranje (institucionalna podrška)	Financijska stabilnost nije definirana kao zaseban kriterij MZOM-a
Komunikacija	(nije navedeno)	Kvaliteta aktivnosti: • jasna i kvalitetna komunikacija s mladima	Komunikacija nije zasebno navedena među kriterijima MZOM-a
Planiranje programa	(nije posebno navedeno)	Kvaliteta programa: • uključenost mladih u kreiranje programa; • raznolikost i adekvatnost programa.	Zajednica prakse naglašava participativno planiranje
Institucionalno priznanje	(neizravno kroz natječaje)	Prepoznatost centra za mlade: • priznavanje rada centara od donositelja odluka	Zajednica prakse nema sustav priznanja

Nijedan od dvaju okvira samostalno ne obuhvaća sve promatrane dimenzije kvalitete.

Usporedba pokazuje da se dva okvira u više područja sadržajno podudaraju, ali se razlikuju u načinu na koji definiraju kvalitetu rada centara za mlade. Kriteriji MZOM-a prvenstveno određuju osnovne organizacijske i programske uvjete rada, dok standardi zajednice prakse detaljnije razrađuju kvalitativne elemente, poput kompetencija osoba koje rade s mladima, participacije i inkluzije. Istodobno, pojedini elementi prisutni su samo u jednom od dvaju okvira, što dodatno pokazuje da nijedan od njih samostalno ne obuhvaća sve promatrane dimenzije kvalitete.

Matrica zato nije korištena za unaprijed određivanje budućih standarda, već za identificiranje elemenata koje je bilo potrebno dodatno ispitati. U nastavku istraživanja provjeravano je kako te elemente procjenjuju mladi te osobe s iskustvom rada s mladima ili rada u centrima za mlade, oko kojih elemenata postoji veći stupanj slaganja, a oko kojih se pojavljuju različiti stavovi.

02

Obrada i analiza podataka

Prikupljeni podaci obrađeni su kombiniranjem deskriptivne statističke analize i kvalitativne analize otvorenih odgovora, u skladu s vrstom pitanja i svrhom pojedinog dijela istraživanja. Analiza je bila prvenstveno usmjerena na opis stavova i iskustava sudionika_ca te prepoznavanje područja većeg stupnja slaganja, različitih procjena i tema koje se ponavljaju u odgovorima. S obzirom na veličinu i način oblikovanja uzorka, rezultati se ne mogu generalizirati na ukupnu populaciju mladih ili osoba koje rade s mladima u Hrvatskoj.

Kod zatvorenih pitanja analizirane su frekvencije i udjeli pojedinih odgovora, koji su u rezultatima uglavnom prikazani u postocima. Broj odgovora (N) razlikuje se između pojedinih dijelova istraživanja zbog filtrirajućih pitanja i različitog broja osoba koje su odgovorile na pojedina pitanja. Stoga se relevantni N navodi uz rezultate kada je to potrebno za njihovo pravilno razumijevanje.

Za analizu Likertovih tvrdnji korištena je ljestvica od 1 do 5, pri čemu je 1 označavalo „uopće se ne slažem", a 5 „u potpunosti se slažem". Uz distribuciju odgovora izračunavana je aritmetička sredina (M). Radi preglednijeg prikaza rezultata odgovori su dodatno grupirani u tri skupine: neslaganje, neutralan stav i slaganje. Time je, uz prosječnu vrijednost, bilo moguće prikazati i koliko je ispitanika_ca izrazilo slaganje ili neslaganje s pojedinom tvrdnjom.

1+2	3	4+5
neslaganje	neutralan stav	slaganje

Dio tvrdnji bio je namjerno formuliran u obrnutom smjeru (R). Kod njih je, radi usporedbe s pozitivno formuliranim tvrdnjama, provedeno rekodiranje prema načelu 1 → 5, 2 → 4, 3 → 3, 4 → 2 i 5 → 1. U prikazu rezultata razlikuju se izvorna prosječna vrijednost (M) i, kada je relevantno, rekodirana prosječna vrijednost. Pri interpretaciji rezultata obrnute tvrdnje tumačene su u skladu s njihovim stvarnim značenjem, odnosno uzimajući u obzir da neslaganje s negativno formuliranom tvrdnjom može predstavljati podršku promatranom elementu kvalitete. Rekodiranje nije mijenjalo izvorne odgovore ispitanika_ca, nego je omogućilo da se tvrdnje različitog smjera uspoređuju u zajedničkom analitičkom okviru.

Otvoreni odgovori analizirani su sadržajnim kodiranjem. Odgovori s istim ili vrlo sličnim značenjem grupirani su u šire tematske kategorije, pri čemu se nastojalo zadržati njihovo izvorno značenje i izbjeći svrstavanje pojedinog odgovora u kategoriju koju njegov sadržaj ne podupire. U slučajevima kada je jedan odgovor sadržavao više jasno različitih tema, mogao je biti kodiran u više kategorija. Zbog toga zbroj udjela kod pojedinih pitanja s višestrukim kodiranjem ne mora nužno iznositi 100 %. Odabrani citati korišteni su kao ilustracija pojedinih obrazaca i perspektiva, a ne kao dokaz njihove zastupljenosti u cijelom uzorku.

Kvantitativni i kvalitativni nalazi u daljnjoj su analizi promatrani zajedno prema sadržajno povezanim elementima kvalitete centara za mlade. Cilj takvog povezivanja nije bio svesti kvalitetu na jednu ukupnu ocjenu, već utvrditi **za koje elemente postoji veći stupanj slaganja u različitim pitanjima, gdje se pojavljuju manje jednoznačni stavovi te koja područja zahtijevaju dodatnu raspravu**. Takav pristup omogućio je da se rezultati u završnoj sintezi ponovno povežu s početnom matricom kriterija MZOM-a i standarda zajednice prakse

Glas mladih:
Kakav centar za mlade mladi trebaju

Kako bi se perspektiva mladih uključila u razmatranje budućih nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade, MMH je provela online anketu među mladima. Cilj je bio ispitati kako mladi vide ulogu centara za mlade, što smatraju važnim za njihov kvalitetan rad te koje potrebe i očekivanja imaju od centara i drugih prostora namijenjenih mladima u svojim lokalnim zajednicama. Upitnikom su obuhvaćena iskustva mladih s centrima za mlade, njihovo razumijevanje kvalitetnog centra, potrebe mladih u lokalnim zajednicama te procjena pojedinih elemenata rada i sadržaja centara.

U anketi je sudjelovalo **47 mladih osoba**. Iako je upitnik bio namijenjen mladima u dobi od 15 do 30 godina, dvije su osobe navele da imaju manje od 15 godina. U uzorku prevladavaju mladi u dobi od **15 do 18 godina (63,8 %)** te **žene (72,3 %**), dok **muškarci čine 25,5 %** uzorka. Najveći udio ispitanika_ca dolazi iz većih gradova izvan Zagreba (68,1 %).
Pri tumačenju rezultata stoga treba imati na umu da su u uzorku zastupljenije perspektive mlađih ispitanika_ca, žena i mladih iz većih urbanih sredina.

63,8 %
u dobi od 15 do 18 godina

72,3 %
ispitanica u uzorku

Gotovo tri četvrtine ispitanika_ca (74,4 %) navodi da u svojoj blizini ima neki prostor namijenjen mladima: 34,0 % navodi da je riječ upravo o centru za mlade, a 40,4 % o drugom prostoru za mlade koji se formalno ne naziva centrom. Istodobno, 14,9 % nije sigurno postoji li takav prostor u njihovoj zajednici, dok 10,6 % navodi da ga nema.

Slika 1. Odgovori mladih o postojanju centra za mlade u njihovoj blizini

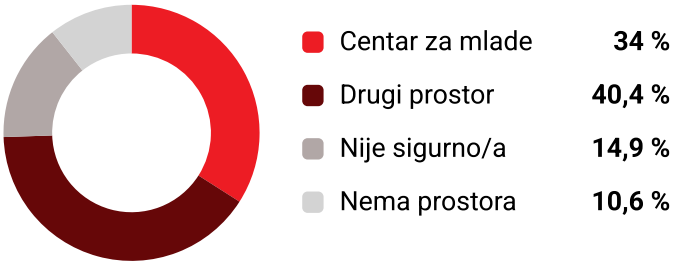

Većina ispitanika_ca (80,9 %) barem je jednom sudjelovala u aktivnostima centra ili drugog prostora za mlade: 25,5 % sudjeluje redovito, 31,9 % povremeno, a 23,4 % sudjelovalo je jednom ili nekoliko puta. Među ostalima, 8,5 % još nije sudjelovalo, ali bi to željelo, 6,4 % nema mogućnost sudjelovanja jer u blizini nema centra, dok 4,3 % nije zainteresirano za sudjelovanje. Ovi su podaci važni za tumačenje ostatka istraživanja jer pokazuju da većina ispitanika_ca govori na temelju barem nekog neposrednog iskustva s prostorima za mlade, dok je istodobno zastupljena i perspektiva mladih koji takvo iskustvo nemaju.

Sudjelovanje u aktivnostima centra ili drugog prostora za mlade

Sljedeća tri otvorena pitanja u upitniku za mlade bila su usmjerena na spontano razumijevanje kvalitetnog centra za mlade, očekivanja od njegova rada te potrebe mladih u lokalnim zajednicama. Odgovori omogućuju da se prije procjene unaprijed ponuđenih obilježja kvalitete utvrdi što mladi sami izdvajaju kao važno.

Kada pomisliš na dobar centar za mlade, što ti prvo pada na pamet?

U 47 odgovora identificirano je 117 kodiranih iskaza, odnosno prosječno 2,5 različitih elemenata po ispitaniku_ci. Mladi dobar centar najčešće povezuju sa sigurnim, ugodnim i mladima prilagođenim prostorom (46,8 %) te druženjem, zajedništvom i osjećajem pripadnosti (42,6 %). Slijede raznoliki programi, aktivnosti i prilike za učenje i razvoj (38,3 %), uključivost, međusobno poštovanje i podrška mladima (21,3 %), aktivno sudjelovanje mladih i volontiranje (17,0 %) te pristupačnost i otvorenost centra (12,8 %).

Dobar centar za mlade: što prvo pada na pamet

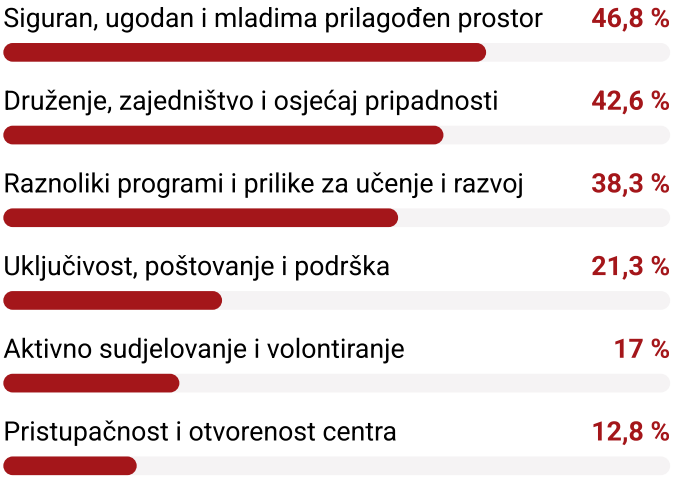

> *„Mjesto gdje mogu naučiti nove vještine i upoznati dobre ljude, ali uz osjećaj pripadnosti i ravnopravnosti.“*
>
> djevojka, 19–24 g.

Već u spontanim odgovorima tako se kvaliteta centra ne veže samo uz programe koje nudi, nego i uz prostor, odnose među mladima i osjećaj pripadanja.

Što bi svaki centar za mlade trebao imati ili omogućiti mladima?

U odgovorima na drugo otvoreno pitanje identificirano je 119 kodiranih iskaza, odnosno prosječno 2,5 prijedloga po ispitaniku_ci. Najviše mladih navodi raznolike programe, aktivnosti i prilike za učenje i razvoj (51,1 %), a slijede siguran, kvalitetno opremljen i pristupačan prostor (40,4 %), aktivno sudjelovanje mladih u radu centra (23,4 %), podrška mladima i njihovu osobnom razvoju (21,3 %), druženje, povezivanje i osjećaj zajedništva (21,3 %) te volontiranje, uključivanje u lokalnu zajednicu i građanski angažman (12,8 %).

Odgovori pokazuju da mladi od centra očekuju više od samog prostora, odnosno žele mjesto koje istodobno omogućuje druženje, razvoj, podršku i aktivno sudjelovanje.

Što mladima najviše nedostaje u mjestu gdje živiš?

U 47 odgovora identificirano je 99 kodiranih iskaza, odnosno prosječno 2,1 element po ispitaniku_ci. Najizraženija potreba odnosi se na prostore za mlade i mjesta okupljanja (55,3 %). Slijede raznovrsniji sadržaji i aktivnosti za mlade (31,9 %), povezivanje, zajedništvo i aktivnije uključivanje u život zajednice (25,5 %), podrška i prilike za razvoj (19,1 %) te bolja dostupnost i vidljivost postojećih mogućnosti (17,0 %).

Što mladima najviše nedostaje u mjestu u kojem žive

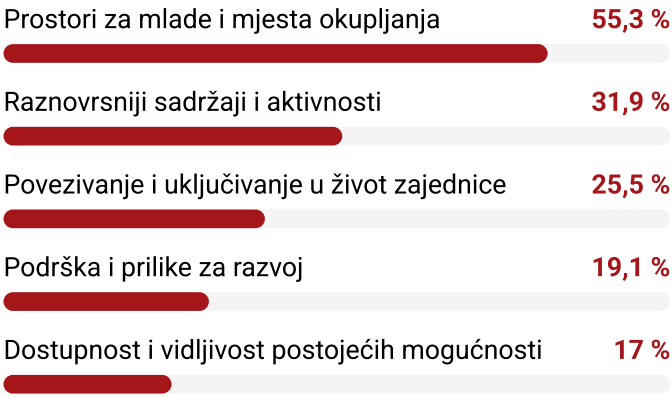

> *„Mjesta gdje se mladi mogu upoznavati i družiti bez da troše novac.“*
>
> djevojka, 19–24 g.

Promatrana zajedno, tri otvorena pitanja pokazuju prilično dosljedan obrazac. **Prostor, sadržaji, odnosi i participacija pojavljuju se kao međusobno povezani elementi kvalitetnog centra za mlade**. Mladi žele siguran i dostupan prostor u kojem se mogu družiti i osjećati prihvaćeno, ali istodobno očekuju raznovrsne aktivnosti, prilike za razvoj i podršku te mogućnost da sami sudjeluju u oblikovanju sadržaja i života centra. Posebno je značajno da se ono što mladi opisuju kao obilježja kvalitetnog centra u velikoj mjeri podudara s onime što navode da im **nedostaje u lokalnim zajednicama**. Centar za mlade stoga, iz njihove perspektive, nije samo prostor ni samo skup aktivnosti, već mjesto koje može odgovoriti na više međusobno povezanih potreba mladih.

Procjena obilježja kvalitetnog centra za mlade

Nakon otvorenih pitanja ispitanici_ce su kroz dva seta Likertovih tvrdnji procjenjivali konkretna obilježja kvalitetnog centra za mlade. Time je bilo moguće provjeriti u kojoj se mjeri njihovi stavovi o unaprijed ponuđenim elementima kvalitete podudaraju s obrascima koji su se pojavili u spontanim odgovorima.

Za prvi set od osam tvrdnji rezultati pokazuju visok stupanj slaganja mladih oko većine ispitivanih obilježja (Prilog 2). Čak 91,5 % ispitanika_ca u potpunosti se slaže da **gradovi i općine trebaju financijski ulagati u centre za mlade**. Po 89,4 % ispitanika_ca u potpunosti se slaže da centar treba imati siguran, ugodan i mladima prilagođen prostor te da u njemu trebaju raditi osobe koje razumiju mlade i znaju raditi s njima. Nadalje, 83,0 % ispitanika_ca u potpunosti se slaže da aktivnosti trebaju odgovarati stvarnim interesima i potrebama mladih, a isti udio smatra da mladi trebaju imati mogućnost predlaganja aktivnosti. **Povjerenje u osobe** koje vode aktivnosti iznimno važnim za uključivanje mladih smatra 76,6 % ispitanika_ca.

Prvi set: ispitanici_ce koji se u potpunosti slažu

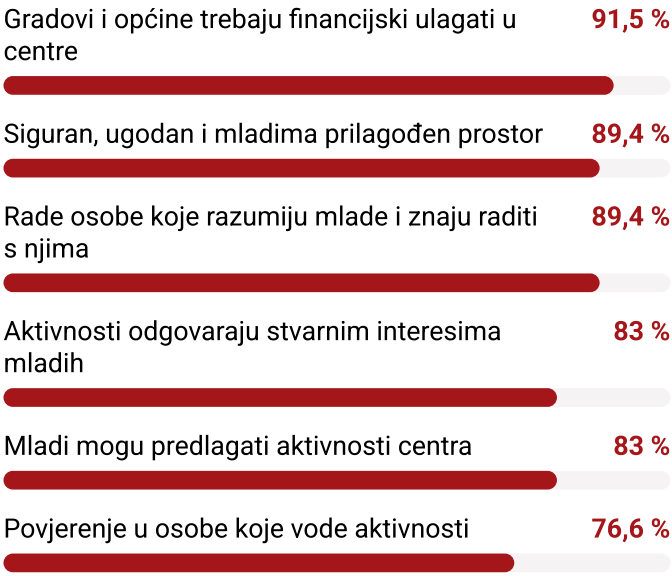

Kod obrnute tvrdnje da je **dovoljno imati bilo kakav prostor za mlade** odgovori su podijeljeni: 44,7 % ispitanika_ca slaže se, 38,3 % ima neutralan stav, a 17,0 % ne slaže se s tvrdnjom. Ova je tvrdnja jedna od rijetkih kod kojih nema jasnog smjera odgovora. Iako se 44,7 % ispitanika_ca slaže da je dovoljno imati bilo kakav prostor za mlade, istodobno je kod pozitivno formulirane tvrdnje zabilježena vrlo visoka podrška sigurnom, ugodnom i mladima prilagođenom prostoru. Rezultati zato ne daju jednoznačnu sliku o tome koja obilježja prostora mladi smatraju minimalno potrebnima, što je važno uzeti u obzir pri razmatranju mogućeg standarda prostora.

U drugom setu od sedam tvrdnji posebno se ističu inkluzivnost, razvojna uloga centra i participacija mladih (Prilog 2). Čak 95,7 % ispitanika_ca slaže se da je **važno uključivati mlade s manje prilika i mogućnosti**, a jednak udio smatra da centar može pozitivno utjecati na **samopouzdanje, povezivanje i razvoj mladih**. Da centar treba biti mjesto u kojem se svi mladi osjećaju dobrodošlo smatra 93,6 % ispitanika_ca, dok 91,5 % podržava sudjelovanje mladih u odlukama o tome što se u centru organizira i događa. Nadalje, 80,9 % ispitanika_ca slaže se da je važnije imati kvalitetne aktivnosti nego velik broj osrednjih.

Drugi set: ispitanici_ce koji se slažu

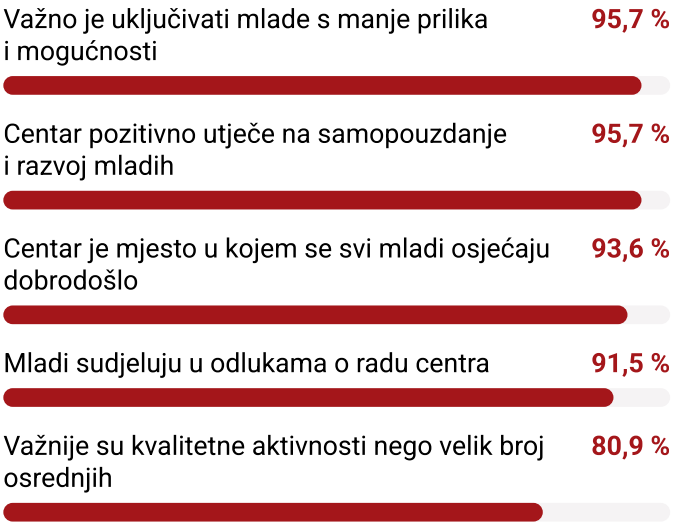

Kod prve obrnute tvrdnje, **„Za dobar centar za mlade dovoljno je da bude samo slobodno mjesto za druženje i zabavu mladih"**, 48,9 % ispitanika_ca iskazuje slaganje, 29,8 % ima neutralan stav, dok se 21,3 % ne slaže. Odgovori na ovu tvrdnju stoga ne pokazuju jasno odbacivanje ideje da su druženje i zabava dovoljna funkcija centra. Međutim, promatrani zajedno s visokom podrškom drugim razvojnim, participativnim i inkluzivnim funkcijama centra, rezultati pokazuju da se očekivanja mladih od centra ne ograničavaju samo na druženje i zabavu.

Kod druge obrnute tvrdnje, da je dovoljno stalno nuditi iste aktivnosti, 46,8 % ispitanika_ca iskazuje neslaganje, 31,9 % ima neutralan stav, a 21,3 % se slaže, što više ide u prilog raznovrsnoj i prilagodljivoj programskoj ponudi.

Obrnuto formulirane tvrdnje (R): raspodjela odgovora, %

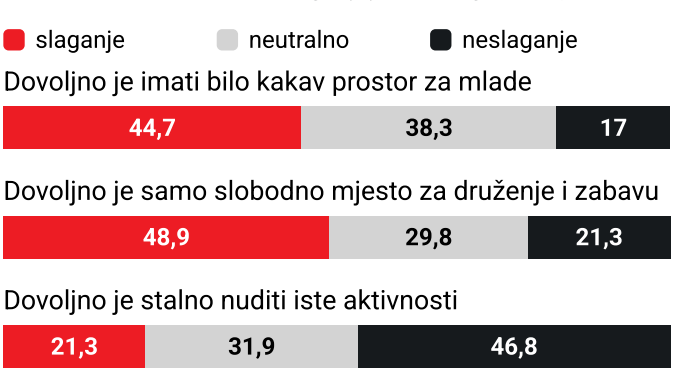

Promatrani zajedno, rezultati oba seta pokazuju visoku razinu slaganja oko nekoliko elemenata: javne podrške centrima, sigurnog i mladima prilagođenog prostora, kompetentnih osoba koje rade s mladima, inkluzivnosti, razvojne uloge centra i sudjelovanja mladih. Istodobno, odgovori na pojedine obrnuto formulirane tvrdnje pokazuju da **granica između onoga što mladi smatraju nužnim minimumom i onoga što smatraju poželjnim obilježjem centra nije kod svih elemenata jednako jasna**.

Što je mladima važno da centar za mlade nudi?

Ispitanici_ce su zatim na ljestvici od 1 do 5 procjenjivali važnost deset elemenata rada i ponude centara. Za usporedbu su odgovori 4 „donekle mi je važno" i 5 „jako mi je važno" promatrani zajedno. Svih deset ponuđenih elemenata važnima smatra najmanje 70 % ispitanika_ca (Prilog 3).

Slijede pomoć pri pronalasku posla ili razvoju karijere (87,2 %) te jasne informacije dostupne na internetu i online komunikacija (85,1 %). Uvjetno rečeno, „najniže" su rangirane pomoć u vezi sa školom ili fakultetom (72,3 %) te sportske ili rekreativne aktivnosti (70,2 %), no i njih važnima smatra više od dvije trećine ispitanika_ca.

Što je mladima važno da centar nudi (važno, 4 + 5)

Rezultati dodatno upućuju na to da mladi od centra očekuju **više različitih funkcija**: prostor za druženje, sadržaje za učenje i razvoj, podršku dobrobiti, dostupne osobe koje rade s mladima te mogućnost pokretanja vlastitih ideja i projekata.

Promjene koje mladi žele u svojim lokalnim zajednicama

Nakon procjene ponuđenih obilježja i sadržaja, mladima je ponovno ostavljen prostor da vlastitim riječima izdvoje jednu promjenu koju smatraju najvažnijom u svojoj lokalnoj zajednici. Postavljeno im je pitanje: „Kad bi mogao_la promijeniti jednu stvar za mlade u svom gradu ili općini, što bi to bilo?" Odgovori su grupirani u pet širih kategorija, pri čemu je jedan odgovor mogao biti svrstan u više kategorija.

Najčešće tražene promjene

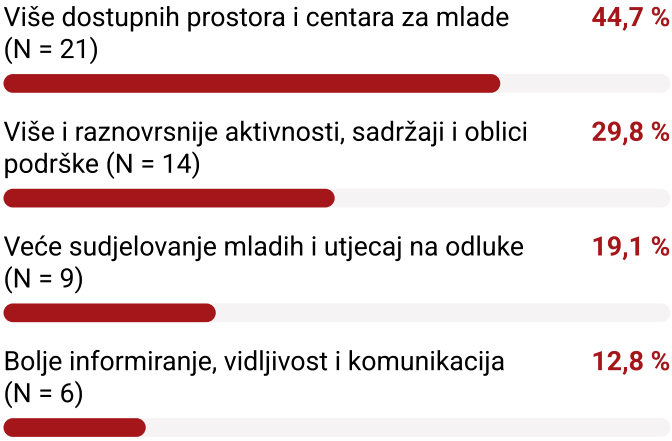

Gotovo polovica ispitanika_ca tako spontano izdvaja **potrebu za prostorima namijenjenima mladima**, ali odgovori ponovno pokazuju da prostor sam po sebi nije dovoljan. Uz njega mladi traže sadržaje, podršku, mogućnost sudjelovanja i bolje informacije o postojećim prilikama.

Završni komentari i poruke mladih

Na kraju upitnika mladima je omogućeno da dodaju komentar o centrima za mlade, potrebama mladih ili poruku Mreži mladih Hrvatske. Većina nije navela dodatne komentare. Među sadržajnim odgovorima ponovno se pojavljuju teme sudjelovanja mladih i uvažavanja njihovih potreba (12,8 %; N = 6), aktivnosti, razvojnih prilika i podrške (12,8 %; N = 6) te potrebe za većim brojem centara i prostora za mlade (8,5 %; N = 4). Rjeđe se spominju resursi i uvjeti za kvalitetan rad s mladima (6,4 %; N = 3).

Završni komentari uglavnom su u skladu s obrascima uočenima u prethodnim dijelovima ankete: ponovno se pojavljuju potreba za dostupnim prostorima i raznovrsnim sadržajima te želja mladih da ih se sluša, uključuje i da im se omogući aktivno sudjelovanje u oblikovanju onoga što im je namijenjeno.

Glas osoba koje rade s mladima

Kako bi se perspektiva osoba s iskustvom rada s mladima i rada u centrima za mlade uključila u razvoj nacionalnih standarda kvalitete, MMH je provela online anketno istraživanje među predstavnicima_cama centara za mlade i radnicima_cama s mladima. Cilj je bio ispitati njihova iskustva i stavove o elementima kvalitetnog rada centara, potrebi za zajedničkim nacionalnim standardima te područjima koja bi takvi standardi trebali obuhvatiti.

Upitnik je sadržavao pitanja zatvorenog i otvorenog tipa, a obuhvatio je sociodemografska obilježja ispitanika_ca, njihov profesionalni profil i iskustvo u radu s mladima i u centrima za mlade, procjenu minimalnih elemenata kvalitete, stavove o potrebi uvođenja nacionalnih standarda te procjenu pojedinih elemenata kvalitete rada centara za mlade.

Anketa je provedena putem online obrasca, a poziv za sudjelovanje distribuiran je putem komunikacijskih kanala MMH-a te izravno identificiranim centrima za mlade, organizacijama koje provode programe i projekte centara za mlade te osobama koje profesionalno ili volonterski rade s mladima (Prilog 1). Sudjelovanje nije bilo ograničeno na osobe koje trenutačno rade u centrima za mlade jer je istraživanjem obuhvaćeno i šire iskustvo rada s mladima.

U istraživanju su sudjelovale ukupno 33 osobe. S obzirom na način distribucije upitnika i nepostojanje jedinstvene baze centara za mlade i radnika_ca s mladima u Hrvatskoj, korišten je prigodni, neprobabilistički uzorak. Rezultati stoga nisu reprezentativni za sve centre za mlade i osobe koje rade s mladima u Hrvatskoj, već prikazuju iskustva i stavove osoba obuhvaćenih istraživanjem.

33
osobe u početnom uzorku

72,7 %
žena u uzorku

Sociodemografski profil ispitanika

Početni uzorak činile su 33 osobe, od kojih su 72,7 % žene, a 27,3 % muškarci. Više od polovice ispitanika_ca ima između 18 i 25 godina (54,5 %), a slijede osobe u dobi od 26 do 32 godine (18,2 %) te od 33 do 40 godina (15,2 %). Ukupno 72,7 % ispitanika_ca ima između 18 i 32 godine, pa u početnom uzorku prevladavaju mlađe osobe.

Prema stupnju obrazovanja, 51,5 % ispitanika_ca ima završeno visoko obrazovanje: 30,3 % ima titulu magistra ili ekvivalentnu kvalifikaciju, a 21,2 % titulu prvostupnika ili ekvivalentnu kvalifikaciju.

Uzorak je regionalno neravnomjerno raspoređen: 72,7 % ispitanika_ca dolazi iz Dalmacije, 9,1 % iz Istre i Primorja, po dvije osobe iz Istočne Hrvatske te Zagreba i okolice, a po jedna iz Sjeverne i Srednje Hrvatske. Izraženu zastupljenost ispitanika_ca iz Dalmacije treba uzeti u obzir pri tumačenju rezultata.

Dob i regija ispitanika_ca (N = 33)

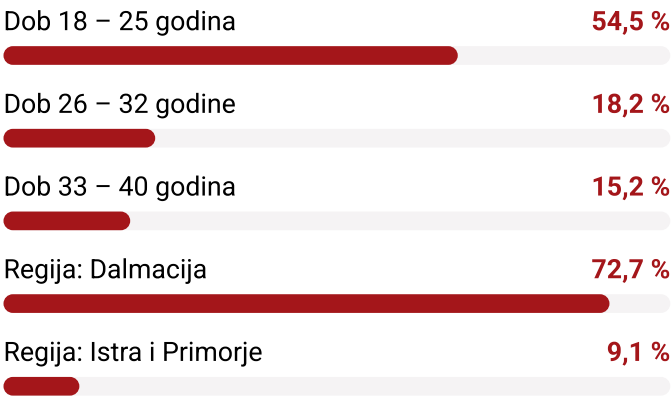

Iskustvo i profesionalni profil

Na pitanje o stjecanju znanja i kompetencija za rad s mladima odgovorilo je 27 osoba, uz mogućnost odabira više odgovora. Ispitanici_ce najčešće navode volontiranje (74,1 %) i neformalno obrazovanje (66,7 %), zatim mentorstvo i učenje od iskusnijih kolega_ca (48,1 %) te radno iskustvo (40,7 %). Formalno obrazovanje navodi 22,2 %, a samostalno učenje 18,5 % ispitanika_ca.

Kako su stekli znanja i kompetencije za rad s mladima (N = 27)

Među 27 osoba koje su odgovorile na pitanje o iskustvu neformalnog obrazovanja, 81,5 % sudjelovalo je u aktivnostima programa Erasmus+ ili Europskih snaga solidarnosti, a 55,6 % u edukacijama, treninzima ili seminarima organizacija civilnoga društva. Slijede online edukacije, webinari i tečajevi (33,3 %), edukacije Agencije za mobilnost i programe EU (29,6 %) te edukacije javnih institucija (11,1 %). I na ovom je pitanju bilo moguće odabrati više odgovora.

Povezanost s centrima za mlade

Kada je riječ o centrima u kojima ispitanici_ce rade ili volontiraju, najzastupljeniji su **centri za mlade koji djeluju kao program ili projekt udruge bez zasebne pravne osobnosti (39,4 %; N = 13)**. Po 15,2 % (N = 5) ispitanika_ca dolazi iz centara za mlade i centara mladih, a po 9,1 % (N = 3) iz centara za djecu i mlade te centara za djecu, mlade i obitelj. Jedna osoba (3,0 %) navodi centar za mlade i nezavisnu kulturu, dok tri osobe (9,1 %) trenutačno ne rade niti volontiraju u centru za mlade.

Slika 2. Distribucija zastupljenosti ispitanika_ca po centrima (N = 33)

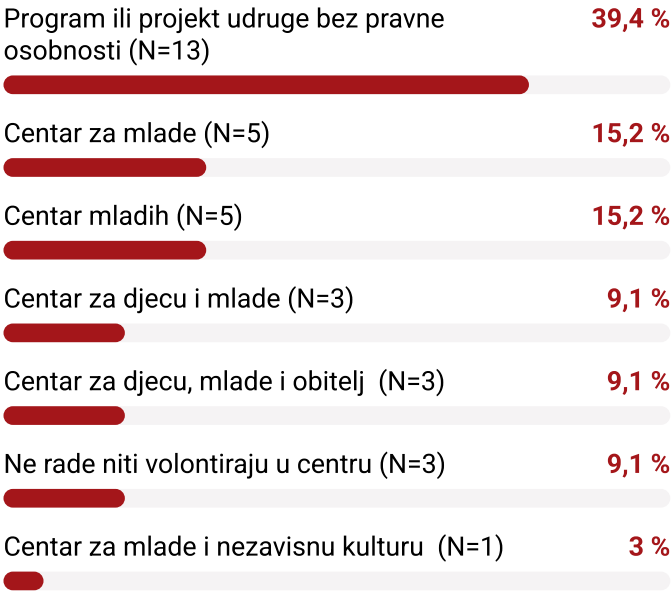

Najčešći nositelji, odnosno upravitelji centara, jesu **udruge ili organizacije civilnoga društva (51,5 %)**. Grad ili općinu navode tri osobe, a po jedna osoba navodi javnu ustanovu, odnosno zajedničko upravljanje udruge i JL(R)S-a. **Više od četvrtine ispitanika_ca (27,3 %)** ne zna ili nije sigurno tko upravlja centrom.

Prema trenutačnom angažmanu, 39,4 % ispitanika_ca volonterski radi ili vodi aktivnosti centra, a 30,3 % zaposleno je u centru za mlade. U civilnom sektoru izvan centra zaposleno je 12,1 % ispitanika_ca, dok 12,1 % (N = 4) nema iskustva rada ili volontiranja u centru. Po 3,0 % ispitanika_ca povremeno honorarno radi u centru, odnosno navodi drugi oblik angažmana.

Nakon ovog pitanja četiri osobe bez iskustva rada ili volontiranja u centru završile su upitnik, pa je u sljedećem dijelu sudjelovalo **29 ispitanika_ca (N = 29)**.

Među 29 ispitanika_ca najveći udio čine **radnici_ce s mladima (44,8 %)**. Njih 13,8 % navodi da nikada nisu radili s mladima ili za mlade, po tri osobe navode ulogu voditelja_ce projekata, odnosno upravitelja_ce u okviru rada

s mladima, dvije su osobe istraživači_ce tematike mladih, jedna je trener_ica, odnosno edukator_ica, a dvije navode druge kategorije.

Četiri osobe (13,8 %) koje su navele da nikada nisu radile s mladima ili za mlade nakon ovog su pitanja završile upitnik. Daljnja analiza stavova i procjena elemenata kvalitete centara za mlade temelji se stoga na odgovorima **25 ispitanika_ca (N = 25)**.

Među njima je najviše osoba s **1 do 5 godina iskustva u radu s mladima (36,0 %)**, dok 24,0 % ima manje od jedne godine iskustva. Po 12,0 % ima od 11 do 15 godina, odnosno više od 25 godina iskustva, a po 8,0 % ima od 6 do 10, odnosno više od 15 godina iskustva. Uzorak tako obuhvaća osobe s vrlo različitim trajanjem iskustva u radu s mladima.

Iskustvo rada ili volontiranja **konkretno u centrima za mlade** kreće se od nekoliko mjeseci do 23 godine. Najviše ispitanika_ca ima **dvije godine iskustva (36,0 %; N = 9)**, ukupno 52,0 % (N = 13) ima do dvije godine iskustva, dok 24,0 % (N = 6) ima deset ili više godina iskustva. Završni uzorak tako obuhvaća osobe s vrlo različitim trajanjem iskustva rada u centrima za mlade.

Preporuke i smjernice za osnivanje centara za mlade

Prvim otvorenim pitanjem „Da sutra imate priliku osnovati centar za mlade, koja biste 3 standarda postavili kao 'nultu točku'? Koji bi to bili elementi kvalitete bez kojih se ne može osnovati i pokrenuti centar (tzv. minimum kvalitete)?" željelo se utvrditi što ispitanici_ce na temelju vlastitog iskustva smatraju osnovnim preduvjetima kvalitetnog centra za mlade. Na pitanje je odgovorilo svih 25 ispitanika_ca, a višestrukim kodiranjem izdvojen je 71 tematski kod u pet kategorija.

Što čini minimum kvalitete?

- **Prostor i infrastruktura (72,0 %)** – Najčešće se navodi adekvatan prostor koji treba biti funkcionalan, dostupan, siguran i prilagođen različitim aktivnostima i skupinama mladih.
- **Programi prema potrebama i sudjelovanje mladih (64,0 %)** – Gotovo dvije trećine ispitanika_ca smatra važnim da programi proizlaze iz stvarnih potreba mladih te da mladi sudjeluju u njihovu osmišljavanju, provedbi i donošenju odluka.
- **Stručan i stabilan tim (64,0 %)** – Jednako važnim pokazuje se stručan, motiviran i stabilan tim koji poznaje rad s mladima i može osigurati kontinuitet rada centra.

> *„Stručnost zaposlenih osoba s naglaskom na rad s mladima: mora postojati tim ljudi [...] koji imaju osnovna znanja o radu s mladima i neformalnom obrazovanju."*
>
> žena, 26 – 32 godine

- **Financijska, institucionalna i lokalna podrška (44,0 %)** – Važnima se smatraju stabilno financiranje, podrška lokalne samouprave i zajednice te jasni organizacijski uvjeti za dugoročno djelovanje centra.

> *„Kontinuirana financijska podrška jedinica lokalne samouprave te adekvatan gradski prostor."*
>
> žena, 33 – 40 godina

- **Sigurnost, uključivost i vrijednosti centra (40,0 %)** – Centar se ne promatra samo kao prostor i program, nego i kao sigurno i uključivo okruženje utemeljeno na prihvaćanju, jednakosti, poštovanju i nenasilju.

Minimum kvalitete prema radnicima_ama s mladima (N = 25)

Tri temelja minimuma kvalitete: adekvatan prostor, stručan tim te programi koji proizlaze iz potreba mladih i uključuju ih u odlučivanje.

Što nije nužno osigurati odmah?

Sljedeće pitanje namjerno je postavljeno iz suprotne perspektive: „Koji elementi za rad centra za mlade prema vašem mišljenju nisu tako nužni prilikom osnivanja i pokretanja?" Time se željelo razlikovati stvarni minimum kvalitete od elemenata koji se mogu razvijati postupno. Odgovori 25 ispitanika_ca sadržavali su 28 sadržajnih kodova, pri čemu kod osam ispitanika_ca (32,0 %) nije izdvojen konkretan manje nužan element.

- **Specifični sadržaji, formalna i druga obilježja centra (32,0 %)** – Centar od početka ne mora imati unaprijed definiran pravni ili organizacijski oblik niti sve moguće vrste sadržaja.
- **Opsežna infrastruktura i napredna oprema (28,0 %)** – Iako je prostor prethodno prepoznat kao ključan minimum, on ne mora odmah biti velik, moderan i potpuno opremljen.

> *„Napredna oprema ili opremanje prostora s elementima koji nisu prilagođeni potrebama pojedinog centra, odnosno mladih."*
> žena, 33 – 40 godina

- **Široka programska ponuda i velik broj aktivnosti (28,0 %)** – Umjesto velikog broja aktivnosti od samog početka, naglasak je na postupnom razvoju programa prema potrebama i interesima mladih.

> *„Bolje je krenuti s nekoliko kvalitetnih programa i razvijati ponudu prema interesima mladih."*
> žena, 18 – 25 godina

- **Velik broj zaposlenih i sudionika_ca (16,0 %)** – Velik tim nije nužan početni uvjet, ali odgovori ne dovode u pitanje prethodno utvrđenu važnost stručnosti osoba koje rade s mladima.
- **Promocija i digitalna prisutnost (8,0 %)** – Razvijen brend, mrežna stranica i snažna promocija mogu se razvijati naknadno.

> *„Prepoznatljiv brend i jaka promocija – važni su, ali nisu ključni za samo osnivanje centra."*
> žena, 18 – 25 godina

Ova dva pitanja zajedno daju prilično jasnu sliku: **minimum kvalitete ne znači da centar od prvog dana mora biti velik i potpuno razvijen**. Važnije je osigurati odgovarajući prostor, kompetentne osobe i rad usmjeren na potrebe i sudjelovanje mladih, dok se oprema, opseg programa, broj zaposlenih i vidljivost mogu razvijati postupno.

Stavovi o nacionalnim standardima kvalitete

Nakon utvrđivanja što bi trebao biti minimum kvalitete, ispitanici_ce procijenili su treba li takav okvir definirati i na nacionalnoj razini. Na pitanje „Smatrate li da su potrebni nacionalni standardi kvalitete za centre za mlade, jednako važeći za sve centre u državi?" 64,0 % ispitanika_ca odgovorilo je potvrdno, 28,0 % nije sigurno, dok 8,0 % (N = 2) smatra da standardi nisu potrebni.

Jesu li potrebni nacionalni standardi kvalitete? (N = 25)

Zašto su nacionalni standardi potrebni?

Obrazloženja odgovora pokazuju da se podrška standardima najviše temelji na potrebi za **ujednačenom minimalnom kvalitetom i jednakim uvjetima za mlade (40,0 %; N = 10)**. Slijede **jasnije definiranje centara, profesionalizacija i prepoznatljivost njihova**

rada (28,0 %; N = 7) te **potreba za prilagodbom nacionalnog okvira lokalnom kontekstu (24,0 %; N = 6)**. Tri osobe (12,0 %) navode da nemaju dovoljno znanja ili sigurnosti za procjenu.

> *„Danas se sve i svašta naziva centrom za mlade što stvara kakofoniju u javnosti, ali i kod donositelja odluka što rezultira nepovoljnom zagovaračkom pozicijom i rasipanjem resursa."*
>
> muškarac, 41 – 48 godina

Istodobno, podrška standardima ne znači podršku potpuno jednakom modelu rada svih centara:

> *„Sigurno da trebaju postojati neki opći, no mora biti dovoljno prostora da se prilagode lokalnim potrebama mladih."*
>
> muškarac, 57 – 64 godine

Gdje ispitanici_ce vide moguća ograničenja?

Pitanje lokalne prilagodbe dodatno dolazi do izražaja kada se ispitanike_ce izravno pita o mogućim ograničenjima nacionalnih standarda. Ukupno **36,0 % (N = 9)** upozorava na različite lokalne potrebe, uvjete i kapacitete, dok jednak udio, **36,0 % (N = 9)**, ne prepoznaje posebna ograničenja. Dodatnih **16,0 % (N = 4)** upozorava na mogućnost da standardi postanu rigidni, formalistički ili neodgovarajuće provedeni.

> *„Da, jer npr. centar za mlade u urbanoj sredini i u ruralnom području nemaju iste mogućnosti, resurse, broj korisnika i slično."*
>
> žena, 26 – 32 godine

Ključna **rezerva** prema nacionalnim standardima stoga nije toliko usmjerena na njihovo postojanje koliko na način njihova oblikovanja i primjene: zajednički kriteriji trebali bi postaviti minimum kvalitete, ali pritom ne bi smjeli zanemariti razlike između lokalnih zajednica.

Što bi nacionalni standardi mogli donijeti?

Posljednje pitanje proširuje ovu sliku na očekivane koristi nacionalnih standarda. Ispitanici_ce najčešće navode izravne koristi za mlade (32,0 %), poput ravnopravnije dostupnosti kvalitetnih usluga i bolje podrške. Slijede ujednačena i viša kvaliteta rada centara (28,0 %) te jasniji okvir, praćenje i transparentnost rada (28,0 %). Standardi se povezuju i sa suradnjom, umrežavanjem i međusobnim učenjem centara (24,0 %) te institucionalnim priznanjem, profesionalizacijom i boljom zagovaračkom pozicijom (20,0 %).

Što bi nacionalni standardi mogli donijeti (N = 25)

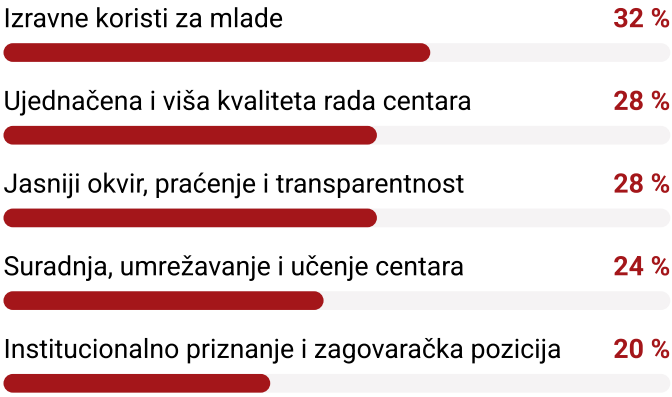

> *„Jasnija uloga u društvu i strateškim dokumentima, pravednije financiranje, optimalna financijska ulaganja i bolja zagovaračka pozicija."*
>
> muškarac, 41 – 48 godina

Nacionalni standardi imaju smisla kao zajednički minimum kvalitete, a ne kao jedinstveni model centra za mlade.

Promatrani zajedno, rezultati upućuju na prilično dosljednu poruku ispitanika_ca: **nacionalni standardi imaju smisla kao zajednički minimum kvalitete, a ne kao jedinstveni model centra za mlade**. Takav okvir trebao bi definirati temeljne uvjete kvalitetnog rada i prava mladih na kvalitetne usluge, a istodobno ostaviti centrima dovoljno prostora da način rada, programe i razvoj prilagode potrebama mladih i mogućnostima lokalne zajednice.

Procjena elemenata kvalitete rada centara za mlade

Kako bi se ispitalo što osobe s iskustvom rada s mladima smatraju važnim za kvalitetan rad centara za mlade, ispitanicima_cama su u dva seta ponuđene ukupno 24 tvrdnje (13 + 11). Tvrdnje su izvedene iz prethodne usporedbe kriterija za centre za mlade koje MZOM koristi u okviru natječaja i standarda kvalitete identificiranih u istraživanju MMH-a iz 2022. godine. Njima su obuhvaćeni različiti aspekti rada centra, od prostora, ljudskih kapaciteta i financiranja do programa, participacije mladih, inkluzije, suradnje i institucionalne prepoznatosti.

Pojedini elementi kvalitete namjerno su ispitani kroz više sadržajno povezanih tvrdnji (Prilog 4). Time se, primjerice, participacija mladih nije procjenjivala samo kroz jednu tvrdnju, već kroz korištenje povratnih informacija mladih, njihovo sudjelovanje u donošenju odluka i pitanje o tome tko sudjeluje u programskom odlučivanju. Zbog toga se u nastavku rezultati ne tumače kao 24 odvojena nalaza, nego su povezane tvrdnje objedinjene u **sedam širih elemenata kvalitete**.

24	7
tvrdnje u dva seta (13 + 11)	širih elemenata kvalitete

Stupanj slaganja sa svakom tvrdnjom procjenjivan je na ljestvici od 1 („uopće se ne slažem”) do 5 („u potpunosti se slažem”). Dio tvrdnji formuliran je u obrnutom smjeru (R) te je pri usporedbi rezultata rekodiran tako da viša vrijednost označava veću podršku promatranom elementu kvalitete. Pri tumačenju rezultata promatraju se udjeli slaganja, neslaganja i neutralnih odgovora te aritmetičke sredine (M). Kod obrnuto formuliranih tvrdnji prikazuje se i rekodirana aritmetička sredina M(R).

Participacija mladih i komunikacija

Participacija i komunikacija s mladima izdvajaju se kao jedno od područja s najdosljednijom podrškom ispitanika_ca. Gotovo svi, njih **96,0 %**, smatraju da se povratne informacije mladih trebaju sustavno koristiti u usmjeravanju rada centra (M = 4,72), dok **88,0 %** transparentnu komunikaciju s mladima smatra temeljem povjerenja u rad centra (M = 4,60). Visoka je podrška i izravnom sudjelovanju mladih: **72,0 %** smatra da kvaliteta centra ovisi o njihovu sustavnom i kontinuiranom sudjelovanju u donošenju važnih odluka (M = 4,12).

Ipak, kada se participacija prevede u konkretnije pitanje o tome tko donosi programske odluke, odgovori su manje jednoznačni. S tvrdnjom da je za većinu programskih odluka dovoljno sudjelovanje voditelja_ca, zaposlenika_ca i volontera_ki centra **slaže se 40,0 % ispitanika_ca, 36,0 % je neutralno, a 24,0 % se ne slaže**. Budući da je riječ o obrnuto formuliranoj tvrdnji, izvorna prosječna vrijednost iznosi M = 3,08, odnosno M(R) = 2,92 nakon rekodiranja.

Rezultati tako pokazuju vrlo snažnu podršku slušanju mladih, korištenju njihovih povratnih informacija i njihovu sudjelovanju u donošenju odluka. Istodobno, odgovori na obrnuto formuliranu tvrdnju pokazuju da ne postoji jednako jasan konsenzus o tome koliko bi se njihova uloga trebala protezati na konkretno programsko odlučivanje.

Prostor, dostupnost i inkluzija

Dostupnost centra različitim skupinama mladih također je snažno podržana. Čak **92,0 %** ispitanika_ca smatra da dostupnost aktivnosti svim skupinama mladih mora biti prioritet centra (M = 4,44), dok se **72,0 %** slaže da nedostatak adekvatnog prostora ograničava mogućnosti programa i njihovu raznolikost (M = 4,16).

Važnost fizičke pristupačnosti dodatno potvrđuje obrnuto formulirana tvrdnja prema kojoj fizička prilagodba prostora svim

skupinama mladih nije nužan standard centra. S njom se **68,0 % ispitanika_ca ne slaže**, 20,0 % je neutralno, a 12,0 % se slaže. Izvorna prosječna vrijednost iznosi M = 2,12, odnosno M(R) = 3,88 nakon rekodiranja. Nešto manje jednoznačni stavovi pojavljuju se kada se inkluzija poveže s kapacitetima centra. S tvrdnjom da uvrštavanje načela inkluzije u rad centra opterećuje njegove prostorne i ljudske kapacitete **ne slaže se 52,0 %** ispitanika_ca, **28,0 % je neutralno**, a **20,0 % se slaže** (M = 2,64; M(R) = 3,36).

Dostupnost i fizička pristupačnost stoga se prilično jasno izdvajaju kao elementi kvalitete centra. Inkluzija također uživa većinsku podršku, ali rezultati pokazuju nešto veću raznolikost stavova kada se promatra u kontekstu konkretnih prostornih i ljudskih kapaciteta potrebnih za njezinu provedbu.

Programska kvaliteta i razvojna uloga centra

Kod programa se jasno vidi da ispitanici_ce kvalitetu centra ne poistovjećuju s količinom aktivnosti. Čak **88,0 %** smatra da je kvaliteta provedbe važnija od broja aktivnosti (M = 4,36). Istodobno, **72,0 %** slaže se da aktivnosti centra trebaju biti usmjerene na osobni i socijalni razvoj mladih (M = 4,04).

Takvo šire razumijevanje razvojne uloge centra vidljivo je i u odnosu prema zapošljivosti. **56,0 %** ispitanika_ca ne slaže se s tvrdnjom da je u radu centra dovoljan fokus na razvoj vještina za zapošljavanje, 32,0 % je neutralno, a 12,0 % se slaže (M = 2,36; M(R) = 3,64). Psihosocijalna podrška također se većinski prepoznaje kao potrebna: **60,0 %** odbacuje tvrdnju da ona nije nužno potrebna u centru, 32,0 % je neutralno, a 8,0 % se slaže (M = 2,12; M(R) = 3,88).

Kada se prijeđe na konkretnije organizacijske zahtjeve, stavovi su manje jednoznačni. Da bi polovica aktivnosti trebala biti organizirana u popodnevnim satima i vikendima, smatra **56,0 %** ispitanika_ca (M = 3,60), dok **52,0 %** podržava sustavnu evaluaciju programa i aktivnosti koju provode vanjski, neovisni stručnjaci_kinje (M = 3,56). U oba slučaja **36,0 %** ispitanika_ca ostaje neutralno.

Rezultati tako daju prilično jasnu sliku o važnosti kvalitete programa i njihove šire razvojne uloge, dok oko pojedinih konkretnih načina njihove organizacije i evaluacije postoji manje konsenzusa.

Financijska održivost i programska autonomija

Kod financiranja je najsnažnije izražena potreba za stabilnošću. **80,0 % ispitanika_ca** smatra da je dugoročna i institucionalna financijska podrška nužna za kvalitetan rad centara (M = 4,48). Istodobno, **56,0 %** ne smatra oslanjanje na projektno financiranje dovoljnim održivim modelom rada, 32,0 % je neutralno, a 12,0 % se slaže (M = 2,32; M(R) = 3,68).

Kada se financiranje poveže s programskim sadržajem, stavovi su manje jednoznačni. **48,0 %** ispitanika_ca ne slaže se s tvrdnjom da ponuda aktivnosti centra treba biti u skladu s donatorskim prioritetima, **44,0 %** je neutralno, a 8,0 % se slaže (M = 2,48; M(R) = 3,52). Najjasniji nalaz ove skupine rezultata stoga je potreba za dugoročnijim i stabilnijim financiranjem centara.

Ljudski kapaciteti i kompetencije

Važnost kompetencija osoba koje rade u centrima vrlo je jasno prepoznata. **80,0 % ispitanika_ca** smatra da kompetencije osoba koje rade u centru presudno utječu na kvalitetu njegova rada (M = 4,24). Tvrdnju da je formalno obrazovanje važnije od kompetencija odbacuje **48,0 % ispitanika_ca**, dok je **44,0 % neutralno**, a samo 8,0 % se slaže (M = 2,40; M(R) = 3,60).

Rezultati stoga jasno pokazuju važnost kompetencija osoba koje rade s mladima kao elementa kvalitete. Istodobno, visok udio neutralnih odgovora na tvrdnju o odnosu formalnog obrazovanja i kompetencija ne daje jednako jasan odgovor o tome kakvu bi ulogu formalno obrazovanje trebalo imati u standardima kvalitete.

Suradnja, umrežavanje i institucionalna prepoznatost

Suradnja s drugim organizacijama jedno je od najsnažnije podržanih područja. Čak **96,0 % ispitanika_ca** smatra da suradnja centra s drugim udrugama jača njegove kapacitete (M = 4,64). Kada se umrežavanje s drugim akterima, poput udruga, škola i knjižnica, promatra kao presudan element kvalitetnog rada, stavovi su nešto manje jednoznačni: **52,0 %** odbacuje tvrdnju da takvo umrežavanje nije presudno, **32,0 %** je neutralno, a 16,0 % se slaže (M = 2,48; M(R) = 3,52). Suradnja se, dakle, vrlo jasno prepoznaje kao vrijednost, iako postoji manje konsenzusa o tome treba li je smatrati presudnim uvjetom kvalitete.

Još je manje jednoznačan odnos prema lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Na tvrdnju da je suradnja s JLRS-ovima presudna za stabilnost centra čak **56,0 % ispitanika_ca odgovara neutralno**, dok se 32,0 % slaže, a 12,0 % ne slaže (M = 3,44). S druge strane, samo dobivanje financijskih sredstava od nacionalnih donatora uglavnom se ne smatra dovoljnim institucionalnim priznanjem centra. S tom se tvrdnjom **56,0 % ispitanika_ca ne slaže**, 40,0 % je neutralno, a samo 4,0 % se slaže (M = 2,28; M(R) = 3,72).

Rezultati tako vrlo jasno pokazuju važnost suradnje s drugim organizacijama, dok je institucionalni odnos centra prema JLRS-ovima i nacionalnim akterima znatno manje jednoznačno određen.

Specifični institucionalni zahtjevi

Najmanje jednoznačnu podršku dobiva zahtjev da **provedba Dijaloga EU-a s mladima bude sastavni dio rada centara za mlad**e. S tvrdnjom se slaže **44,0 %** ispitanika_ca, dok više od polovice, **52,0 %,** zauzima neutralan stav, a 4,0 % se ne slaže (M = 3,56). Takva raspodjela odgovora ne pokazuje jasan konsenzus o tome da bi provedba Dijaloga EU-a s mladima trebala biti zajednički standard rada svih centara.

Što nam rezultati zajedno govore?

Kada se sve 24 tvrdnje promatraju zajedno, dobiva se relativno dosljedna slika elemenata koje ispitanici_ce povezuju s kvalitetnim centrom za mlade. Najizraženije slaganje pojavljuje se kod participacije i komunikacije s mladima, dostupnosti i pristupačnosti, kvalitete programa, kompetencija osoba koje rade s mladima, suradnje s drugim organizacijama te potrebe za dugoročnim i stabilnijim financiranjem.

Najsnažnije slaganje među osobama iz prakse (N = 25)

Istodobno, rezultati pokazuju razliku između podrške određenom načelu kvalitete i podrške konkretnom pravilu kojim bi se ono trebalo provoditi. Primjerice, korištenje povratnih informacija mladih (96,0 %; M = 4,72) i njihovo kontinuirano sudjelovanje u važnim odlukama (72,0 %; M = 4,12) dobivaju snažnu podršku, dok su odgovori znatno podijeljeniji kada se postavi pitanje je li za programske odluke dovoljno sudjelovanje voditelja_ca, zaposlenika_ca i volontera_ki (M(R) = 2,92).

Najveći udjeli neutralnih odgovora pojavljuju se kod nekih konkretnijih ili institucionalnih pitanja: suradnje s JLRS-ovima (56,0 % neutralnih odgovora), Dijaloga EU-a s mladima (52,0 %), formalnog obrazovanja u odnosu na kompetencije (44,0 %) i usklađenosti programa s donatorskim prioritetima (44,0 %). Takve rezultate nije opravdano tumačiti kao jednako snažnu podršku kao kod elemenata oko kojih postoji izraženije slaganje.

Najveći udjeli neutralnih odgovora

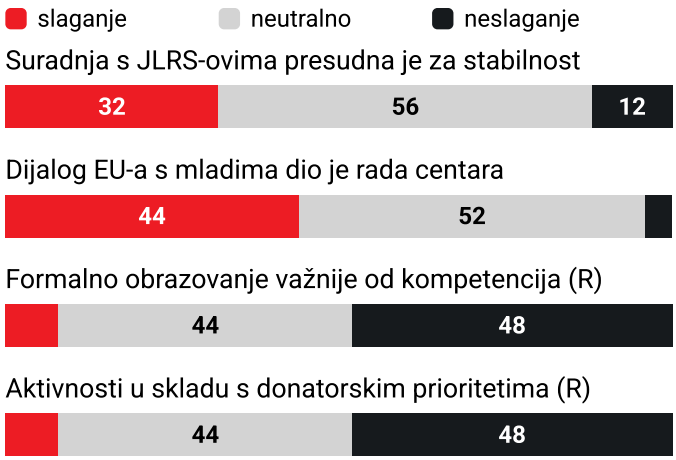

Ukupno gledano, rezultati omogućuju razlikovanje elemenata koji imaju **relativno snažnu potporu kao moguća jezgra zajedničkih standarda kvalitete** od onih kod kojih su stavovi više podijeljeni ili manje određeni. Potonji stoga zahtijevaju dodatnu raspravu i validaciju prije eventualnog uključivanja u minimalne ili razvojne standarde kvalitete centara za mlade.

Uključivanje institucionalne perspektive Ministarstva

U istraživački proces bilo je planirano uključiti i predstavnike_ce Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih (MZOM) kako bi se, uz perspektivu mladih, radnika_ca s mladima, centara za mlade i stručnjaka_inja, prikupila i institucionalna perspektiva.

Ministarstvo je tijekom lipnja i srpnja 2026. godine kontaktirano u više navrata, uključujući dva poziva za sudjelovanje u istraživanju, putem službenih komunikacijskih kanala i adresa elektroničke pošte. Međutim, na pozive nije zaprimljen odgovor te predstavnici_ce Ministarstva nisu sudjelovali u istraživanju.

Za predstavnike_ce Ministarstva bio je predviđen dubinski intervju u trajanju od približno 45 minuta. Cilj nije bio vrednovati rad Ministarstva, već razumjeti kako predstavnici_ce nadležne institucije vide postojeći sustav: što smatraju kvalitetnim centrom za mlade, u kojoj mjeri postojeći natječajni kriteriji mogu obuhvatiti kvalitetu njihova rada, gdje vide ograničenja tih kriterija te koliko smatraju realnim uvođenje nacionalnih standarda kvalitete. Posebna pozornost bila je usmjerena na razlikovanje minimalnih uvjeta koje bi svaki centar trebao zadovoljiti od elemenata koji dodatno unapređuju kvalitetu, kao i na moguću podjelu odgovornosti između nacionalne, lokalne i drugih razina.

Sudjelovanje MZOM-a bilo je posebno važno jer su upravo kriteriji koje Ministarstvo koristi u natječajima za programe usmjerene mladima bili jedna od polazišnih točaka ovog istraživanja. Njihovo uključivanje omogućilo bi usporedbu iskustava i potreba aktera iz prakse s institucionalnim razumijevanjem postojećih kriterija te procjenu mogućnosti njihove nadogradnje u širi okvir nacionalnih standarda kvalitete.

Budući da se Ministarstvo nije odazvalo pozivima, **institucionalna perspektiva MZOM-a nije zastupljena u prikupljenim podacima**. To predstavlja ograničenje istraživanja koje treba uzeti u obzir pri tumačenju rezultata, osobito kod zaključaka koji se odnose na izvedivost, institucionalizaciju i moguću primjenu nacionalnih standarda kvalitete. Uključivanje predstavnika_ca Ministarstva stoga bi trebalo ostati važan dio eventualnog nastavka procesa razvoja i validacije standarda.

03

Sinteza nalaza

Sinteza nalaza: što čini kvalitetan centar za mlade?

Rezultati istraživanja omogućuju zajedničko promatranje perspektiva mladih, predstavnika_ca centara za mlade i radnika_ca s mladima te početne usporedbe kriterija Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i standarda zajednice prakse. Cilj ove sinteze nije ponovno prikazati pojedinačne rezultate, nego izdvojiti elemente kvalitete oko kojih nalazi pokazuju snažnije slaganje, područja u kojima postoji podrška načelu, ali ne i jednom modelu njegove provedbe, te pitanja oko kojih stavovi ostaju manje jednoznačni. Takav pristup izravno slijedi istraživačku logiku razlikovanja zajedničkog minimuma kvalitete od razvojnih elemenata i područja koja zahtijevaju dodatnu validaciju.

Promatrani zajedno, nalazi pokazuju da **kvalitetan centar za mlade nije moguće definirati** samo kroz postojanje prostora ili određenog skupa aktivnosti. Mladi kvalitetu povezuju s prostorom, sadržajima, osjećajem sigurnosti i pripadanja, odnosima, mogućnostima razvoja i vlastitim sudjelovanjem. Osobe iz prakse kvalitetu dodatno povezuju s kompetencijama osoba koje rade s mladima, dostupnošću, kvalitetom programa, komunikacijom, financijskom stabilnošću i suradnjom.

Elementi s najsnažnijom osnovom za zajednički standard

1. Participacija mladih i komunikacija

Participacija mladih jedno je od područja u kojem se dvije perspektive najsnažnije susreću. Mladi izražavaju vrlo visoku podršku mogućnosti predlaganja aktivnosti i sudjelovanju u odlukama o tome što se u centru događa.

Među osobama iz prakse **96,0 %** smatra da se povratne informacije mladih trebaju sustavno koristiti u usmjeravanju rada centra (M = 4,72), a **88,0 %** transparentnu komunikaciju s mladima smatra temeljem povjerenja (M = 4,60).

Nalazi stoga daju snažnu osnovu da **sustavno slušanje mladih, dostupna i transparentna komunikacija te stvarne mogućnosti sudjelovanja** budu dio zajedničkog standarda kvalitete. To nadilazi samo provođenje aktivnosti za mlade i kvalitetu centra povezuje s načinom na koji se s mladima radi.

2. Inkluzija i dostupnost

Inkluzivnost se posebno jasno pojavljuje u perspektivi mladih. Ukupno 93,6 % mladih smatra da centar treba biti mjesto u kojem se svi mladi osjećaju dobrodošlo, a 95,7 % važnim smatra uključivanje mladih s manje prilika i mogućnosti. Osobe iz prakse također snažno podržavaju dostupnost: 92,0 % smatra da dostupnost aktivnosti svim skupinama mladih mora biti prioritet (M = 4,44), dok se 68,0 % ne slaže s tvrdnjom da fizička prilagodba prostora svim skupinama mladih nije nužan standard (M(R) = 3,88).

To je posebno važno jer inkluzija nije zasebno definirana među kriterijima Ministarstva, dok je standardi zajednice prakse izričito prepoznaju. Rezultati ovog istraživanja daju osnovu da **inkluzija, nediskriminacija, dostupnost i pristupačnost** budu sastavni dio budućeg okvira kvalitete.

3. Kompetencije osoba koje rade s mladima

I mladi i osobe iz prakse kvalitetu centra snažno povezuju s ljudima koji u njemu rade. Mladi vrlo visoko vrednuju osobe koje razumiju

mlade i znaju raditi s njima, kao i povjerenje u osobe koje vode aktivnosti. Među osobama iz prakse **80,0 %** smatra da kompetencije osoba koje rade u centru presudno utječu na njegovu kvalitetu (M = 4,24). Nalazi tako daju čvrstu osnovu za standard koji se odnosi na **kompetencije za rad s mladima**, dok ne daju jednako čvrstu osnovu za propisivanje određene razine ili vrste formalnog obrazovanja.

4. Kvalitetni i relevantni programi

Mladi od centara očekuju raznovrsne sadržaje, prilike za učenje i razvoj te aktivnosti koje odgovaraju njihovim stvarnim interesima i potrebama. Među osobama iz prakse **88,0 %** smatra da je kvaliteta provedbe važnija od broja aktivnosti (M = 4,36). Ovi nalazi podupiru pristup prema kojem standard kvalitete ne bi trebao počivati samo na tome **koje se vrste aktivnosti provode**, nego i na njihovoj kvaliteti, relevantnosti za mlade i doprinosu njihovu razvoju.

5. Stabilni uvjeti rada i suradnja

Osobe iz prakse snažno prepoznaju financijsku stabilnost kao preduvjet kvalitete: **80,0 %** smatra da je dugoročna i institucionalna financijska podrška nužna (M = 4,48), dok 56,0 % odbacuje tvrdnju da je projektno financiranje dovoljno održiv model (M(R) = 3,68). Vrlo snažna podrška postoji i suradnji s drugim organizacijama: **96,0 %** smatra da suradnja centra s drugim udrugama jača njegove kapacitete (M = 4,64).

Zbog toga se **održivost i otvorenost centra prema suradnji** mogu promatrati kao dio šire jezgre kvalitete, iako konkretni modeli financiranja i institucionalnih partnerstava ne moraju biti jednaki u svim lokalnim sredinama.

Slaganje oko elemenata snažne osnove

Elementi koji su važni, ali traže fleksibilnu primjenu

Kod nekoliko područja istraživanje pokazuje jasnu podršku načelu, ali manje slaganja oko toga kako bi ono trebalo izgledati u praksi.

To je posebno vidljivo kod **participacije mladih**. Iako postoji snažna podrška njihovu uključivanju, odgovori su znatno podijeljeniji kod tvrdnje da je za većinu programskih odluka dovoljno sudjelovanje voditelja_ca, zaposlenika_ca i volontera_ki: 40,0 % se slaže, 36,0 % je neutralno, a 24,0 % se ne slaže (M(R) = 2,92). To upućuje na potrebu da participacija bude standard, ali ne nužno kroz jedan unaprijed propisani model suodlučivanja.

Slično vrijedi za **prostor**. Mladi snažno vrednuju siguran i njima prilagođen prostor, ali su kod tvrdnje da je dovoljno imati „bilo kakav prostor" njihovi odgovori podijeljeni. Stoga je opravdano propisati osnovna kvalitativna obilježja prostora, ali ostaviti mogućnost primjene različitih prostornih modela u skladu s lokalnim mogućnostima.

Kod **inkluzije** većina osoba iz prakse odbacuje tvrdnju da ona predstavlja opterećenje, ali 28,0 % ostaje neutralno, a 20,0 % se s takvom tvrdnjom slaže (M(R) = 3,36). To pokazuje da inkluzija treba biti načelo kvalitete, dok konkretni zahtjevi povezani s infrastrukturom i ljudskim kapacitetima trebaju uzeti u obzir stvarne mogućnosti pojedinih centara.

Slična razlika postoji i kod **organizacije programa**. Postoji jasna podrška kvaliteti i razvojnoj ulozi programa, ali manje konsenzusa oko točno određenih pravila, poput zahtjeva da se polovica aktivnosti održava poslijepodne i vikendom ili da ih sustavno evaluiraju vanjski, neovisni stručnjaci_kinje. Takvi elementi prikladniji su za razvojnu razinu ili preporučenu praksu nego za jedinstveni minimalni zahtjev.

Elementi za koje nema dovoljno jasnog konsenzusa

Najmanje jednoznačni rezultati pojavljuju se kod dijela specifičnih institucionalnih zahtjeva.

Kod odnosa **formalnog obrazovanja i kompetencija** gotovo polovica ispitanika_ca odbacuje tvrdnju da je formalno obrazovanje važnije od kompetencija, ali čak 44,0 % ostaje neutralno. Na temelju tih podataka nije opravdano određenu razinu formalnog obrazovanja postaviti kao jednoznačan kriterij kvalitete.

Slično je sa suradnjom s **jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave**. Na tvrdnju da je takva suradnja presudna za stabilnost centra čak 56,0 % ispitanika_ca odgovara neutralno, dok se 32,0 % slaže (M = 3,44). To ne znači da lokalna i područna (regionalna) samouprava nije važna, nego da podaci ne daju dovoljno čvrstu osnovu za tvrdnju da jedan tip odnosa s tim jedinicama treba biti univerzalni standard kvalitete.

Posebno se izdvaja **Dijalog EU-a s mladima**. S tvrdnjom da njegova provedba treba biti sastavni dio rada centara slaže se 44,0 % ispitanika_ca, dok je **52,0 % neutralno** (M = 3,56). Na temelju ovog istraživanja nema dovoljno jasnog konsenzusa da bi provedba Dijaloga EU-a s mladima trebala biti obvezan zajednički standard svih centara.

Od zajedničkih načela prema standardima

Najvažniji zaključak sinteze jest da rezultati ne podupiru ideju jednog detaljno propisanog modela centra za mlade. Naprotiv, upućuju na potrebu za zajedničkom jezgrom kvalitete, uz fleksibilnost u načinu na koji će se pojedini elementi ostvarivati u različitim lokalnim sredinama.

Kao najsnažniju osnovu za zajednički okvir istraživanje izdvaja:

- participaciju i slušanje mladih
- inkluziju i dostupnost
- kompetencije osoba koje rade s mladima
- kvalitetne i potrebama mladih prilagođene programe
- siguran i pristupačan prostor
- transparentnu komunikaciju
- suradnju te stabilnije uvjete financiranja

Kod drugog skupa elemenata istraživanje podupire samo načelo, ali pokazuje da konkretna provedba treba ostati fleksibilna.

To se odnosi na **opseg sudjelovanja mladih u odlučivanju, konkretne standarde prostora i pristupačnosti, organizaciju i evaluaciju programa te resurse potrebne za provedbu inkluzije**.

Treću skupinu čine elementi za koje rezultati ovog istraživanja ne daju dovoljno jasnu osnovu za njihovo definiranje kao zajedničkog minimalnog standarda, među kojima su određena razina formalnog obrazovanja, presudnost jednog oblika suradnje s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, obvezna vanjska evaluacija i provedba Dijaloga EU-a s mladima kao sastavnog dijela rada centara.

Takvo razlikovanje podudara se i sa stavovima osoba iz prakse prema kojima nacionalni standardi mogu imati vrijednost kao **zajednički minimum kvalitete, a ne kao jedinstven model centra za mlade**. Istodobno, ograničenja uzorka i izostanak institucionalne perspektive Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih znače da se ova sinteza ne može smatrati konačnim, institucionalno usuglašenim modelom standarda, nego empirijskom osnovom za njihovo daljnje oblikovanje i validaciju.

04

Prijedlog nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade

Prijedlog nacionalnih standarda kvalitete

Na temelju usporedbe postojećih projektno-natječajnih kriterija MZOM-a i standarda zajednice prakse identificiranih u istraživanju MMH-a iz 2022. godine, kao i rezultata ovog istraživanja, moguće je izdvojiti područja koja predstavljaju osnovu za razvoj zajedničkog okvira kvalitete centara za mlade u Hrvatskoj.

Predloženi standardi polaze od toga da kvaliteta centra za mlade ne ovisi samo o tome postoji li određeni prostor ili provodi li se određena vrsta aktivnosti, nego i o načinu na koji centar radi s mladima, kvaliteti programa i odnosa, dostupnosti i inkluzivnosti, kompetencijama osoba koje rade s mladima te uvjetima koji omogućuju stabilan i kontinuiran rad. Takvo razumijevanje proizlazi i iz početne usporedbe dvaju postojećih okvira i iz nalaza provedenog istraživanja.

Pritom cilj nije definirati jedinstven model centra za mlade koji bi se na isti način primjenjivao u svim lokalnim sredinama. Rezultati pokazuju **potrebu za zajedničkom jezgrom kvalitete**, ali i za dovoljnom fleksibilnošću kako bi se uvažile razlike među centrima, lokalnim zajednicama, potrebama mladih i raspoloživim resursima.

Zbog toga se unutar svakog područja razlikuju **minimalna i razvojna razina standarda**. Minimalna razina predstavlja osnovu koju bi centar trebao osiguravati kako bi zadovoljio zajednički okvir kvalitete. Razvojna razina opisuje višu razinu kvalitete kojoj centar može težiti kroz daljnji razvoj svojih programa, metoda rada, resursa i partnerstava. Razvojna razina pritom ne predstavlja manje važan standard, nego element čija potpuna primjena može zahtijevati više vremena, kapaciteta ili prilagodbu lokalnom kontekstu.

Predloženi okvir obuhvaća sedam međusobno povezanih područja kvalitete (prikazanih i u Prilogu 5).

1. Prostor, dostupnost i pristupačnost

Standard: Centar za mlade osigurava siguran, dostupan, pristupačan i mladima prilagođen prostor za boravak, druženje, provedbu programa i aktivnosti te druge oblike rada s mladima. Prostor i način njegova korištenja trebaju odgovarati potrebama mladih i omogućavati uključivanje različitih skupina mladih.

Minimalna razina: Centar ima prostor u kojem se mogu kontinuirano provoditi aktivnosti i programi za mlade i koji mladima omogućuje siguran i ugodan boravak. Mladi imaju jasne informacije o tome gdje se centar nalazi, kada je dostupan i na koji način mogu koristiti njegove sadržaje. Pri organizaciji prostora i aktivnosti vodi se računa o preprekama koje pojedinim skupinama mladih mogu otežati ili onemogućiti sudjelovanje.

Razvojna razina: Prostor se kontinuirano razvija i prilagođava u skladu s potrebama različitih skupina mladih. Mladi sudjeluju u njegovu oblikovanju i unapređenju, a centar sustavno radi na uklanjanju fizičkih i drugih prepreka pristupu. Prostor omogućuje različite oblike boravka, druženja, individualnog i grupnog rada te provedbu raznovrsnih programa.

Ovakva formulacija namjerno ne propisuje vlasništvo nad prostorom niti jedan organizacijski model njegova korištenja. Istraživanje daje osnovu za zahtjev da prostor bude adekvatan, siguran i pristupačan, ali ne i za zaključak da bi vlasništvo nad prostorom trebalo predstavljati univerzalni minimalni standard.

2. Kompetencije osoba koje rade s mladima

Standard: Centar za mlade osigurava da osobe koje neposredno rade s mladima (ponajviše radnici_ce s mladima) imaju odgovarajuće kompetencije za kvalitetan, siguran i profesionalan rad s mladima te mogućnosti njihova kontinuiranog razvoja.

Minimalna razina: Radnici_ce s mladima posjeduju znanja, vještine i stavove potrebne za rad s mladima, uključujući komunikaciju s mladima, razumijevanje njihovih potreba, podršku njihovu razvoju, participativni rad te stvaranje sigurnog i uključivog okruženja. Centar osigurava jasnu odgovornost za organizaciju i kvalitetu rada s mladima.

Razvojna razina: Centar sustavno ulaže u profesionalni razvoj radnika_ca s mladima kroz dodatne edukacije, neformalno obrazovanje, mentorstvo, razmjenu iskustava, refleksiju o praksi i druge oblike stručnog usavršavanja. Razvoj kompetencija povezuje se s potrebama mladih i promjenama u području rada s mladima.

Ovdje se formalno obrazovanje namjerno ne postavlja kao samostalan minimalni uvjet. Rezultati snažnije podupiru važnost kompetencija nego određene vrste ili razine formalnog obrazovanja, dok su stavovi o odnosu formalnog obrazovanja i kompetencija bili manje jednoznačni.

3. Kvaliteta programa i aktivnosti

Standard: Programi i aktivnosti centra za mlade temelje se na potrebama i interesima mladih, kvalitetno su pripremljeni i provedeni te doprinose osobnom, socijalnom i obrazovnom razvoju mladih, njihovoj dobrobiti, aktivnom sudjelovanju i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena.

Minimalna razina: Centar provodi raznovrsne programe i aktivnosti koji odgovaraju potrebama i interesima mladih kojima se obraća. Pri planiranju i provedbi prednost se daje kvaliteti i relevantnosti sadržaja, a ne samom broju provedenih aktivnosti. Programi omogućuju mladima različite oblike druženja, učenja, razvoja interesa, stjecanja iskustava i aktivnog sudjelovanja.

Razvojna razina: Centar sustavno prati potrebe i interese mladih te na temelju njih razvija i prilagođava programe. Kvaliteta programa redovito se prati i evaluira, a nalazi evaluacije koriste se za njihovo unapređenje. Programi odgovaraju na različite potrebe različitih mladih i povezuju različita područja njihova osobnog i socijalnog razvoja.

Time se ne propisuje jedan obvezan raspored aktivnosti niti obvezna vanjska evaluacija svih programa. Nalazi daju osnovu za sustavno praćenje i unapređivanje kvalitete, ali ne i za zaključak da bi jedan konkretan model evaluacije ili organizacije programa trebao vrijediti za sve centre.

4. Participacija mladih i komunikacija

Standard: Centar za mlade omogućuje mladima stvarne, kontinuirane i dostupne mogućnosti izražavanja potreba, davanja prijedloga i povratnih informacija te sudjelovanja u oblikovanju programa i aktivnosti. Komunikacija centra s mladima jasna je, dostupna i transparentna.

Minimalna razina: Centar sustavno prikuplja informacije o potrebama mladih te njihove prijedloge i povratne informacije i koristi ih pri planiranju i unapređenju programa i aktivnosti. Mladi imaju dostupne načine predlaganja sadržaja i uključivanja u njihovo oblikovanje. Centar jasno komunicira informacije relevantne za sudjelovanje mladih i svoj rad.

Razvojna razina: Mladi su kontinuirano uključeni u različite faze planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja programa te, u skladu s mogućnostima i kontekstom centra, sudjeluju u donošenju odluka koje se odnose na njegov rad. Centar razvija različite participativne mehanizme kako bi mogućnost sudjelovanja bila dostupna različitim skupinama mladih.

> *Ovdje je važno razlikovati participaciju kao standard od propisivanja jednog modela upravljanja. Rezultati snažno podupiru sustavno uključivanje i slušanje mladih, ali ne daju jednako snažnu osnovu za određivanje jedinstvene razine suodlučivanja koja bi vrijedila za svaki centar.*

5. Inkluzija i jednak pristup

Standard: Centar za mlade djeluje kao uključivo i nediskriminirajuće okruženje otvoreno različitim skupinama mladih te aktivno nastoji smanjivati prepreke koje mladima mogu otežati pristup prostoru, programima, informacijama i mogućnostima sudjelovanja.

Minimalna razina: Centar je otvoren svim mladima u okviru svoje ciljane dobne skupine i ne diskriminira mlade na temelju njihovih osobnih ili društvenih obilježja. Pri planiranju prostora, programa, aktivnosti i komunikacije uzimaju se u obzir različite potrebe mladih te moguće prepreke njihovu uključivanju.

Razvojna razina: Centar aktivno identificira skupine mladih koje su slabije uključene ili se suočavaju s dodatnim preprekama te razvija ciljane načine njihova uključivanja. Programi, komunikacija i prostor prilagođavaju se u skladu s identificiranim potrebama, a inkluzivnost se redovito preispituje zajedno s mladima.

> *Ovakav standard uključuje inkluziju kao temeljno načelo, ali istodobno prepoznaje da potpuna infrastrukturna i programska prilagodba može zahtijevati različite resurse i vrijeme. Upravo zato se osnovna obveza nediskriminacije i uklanjanja prepreka razlikuje od razvojne razine sustavnog unapređivanja inkluzivnosti.*

6. Financijska i organizacijska održivost

Standard: Centar za mlade ima organizacijske i financijske uvjete koji omogućuju kontinuitet rada, kvalitetno planiranje i razvoj programa te stabilnost rada s mladima.

Minimalna razina: Centar ima jasno definiranu odgovornost za upravljanje i provedbu programa te osnovne ljudske, prostorne i financijske uvjete potrebne za kontinuitet rada. Financiranje omogućuje provedbu osnovnih aktivnosti centra i nije usmjereno isključivo na kratkoročno povećavanje broja aktivnosti.

Razvojna razina: Centar razvija stabilnije i višegodišnje izvore financiranja, osigurava kontinuitet ljudskih kapaciteta te može srednjoročno i dugoročno planirati svoj razvoj. Financijska stabilnost omogućuje ulaganje u kvalitetu programa, razvoj osoba koje rade s mladima, pristupačnost i uključivanje različitih skupina mladih.

> *Istraživanje pokazuje snažnu podršku dugoročnoj i institucionalnoj financijskoj podršci te nezadovoljstvo oslanjanjem isključivo na projektno financiranje, ali samo istraživanje ne određuje konkretan model javnog financiranja niti izvor iz kojeg bi takva podrška morala dolaziti.*

7. Suradnja i pozicioniranje centra u zajednici

Standard: Centar za mlade surađuje s relevantnim akterima u lokalnoj zajednici i šire kako bi unaprijedio kvalitetu i dostupnost podrške mladima, razvio svoje kapacitete te odgovorio na potrebe mladih koje ne može samostalno obuhvatiti.

Minimalna razina: Centar održava suradnju s relevantnim organizacijama, ustanovama, stručnjacima_kinjama i drugim akterima koji rade s mladima ili za mlade. Suradnja se temelji na potrebama mladih i doprinosi kvaliteti programa, razmjeni znanja, dostupnosti informacija i povezivanju mladih s drugim oblicima podrške.

Razvojna razina: Centar razvija dugoročnija lokalna i međusektorska partnerstva te sudjeluje u procesima relevantnima za razvoj lokalnih politika i usluga za mlade. Prepoznat je kao relevantan partner u pitanjima koja se odnose na mlade i doprinosi povezivanju mladih, organizacija civilnoga društva, ustanova i donositelja odluka.

> *Istraživanje potvrđuje važnost suradnje s drugim organizacijama, ali ne daje jednako snažnu osnovu za propisivanje jednog modela institucionalnog partnerstva. Stoga standard naglašava relevantnost i doprinos suradnje kvaliteti rada centra, uz fleksibilnost u odabiru partnera i oblika suradnje.*

Završna napomena uz prijedlog standarda

Predloženih sedam područja treba promatrati kao **međusobno povezan okvir kvalitete**, a ne kao sedam potpuno odvojenih zahtjeva. Primjerice, kvalitetna participacija mladih ovisi i o komunikaciji, pristupačnosti i kompetencijama radnika_ca s mladima, dok kvalitetu programa nije moguće potpuno odvojiti od stabilnosti ljudskih i financijskih kapaciteta centra.

Istodobno, prijedlog ne uključuje svaki kriterij ili element koji se pojavio u početnoj usporedbi postojećih okvira. Elementi za koje rezultati nisu pokazali dovoljno jasnu osnovu za zajednički standard (poput obvezne provedbe Dijaloga EU-a s mladima, određene razine formalnog obrazovanja, obvezne vanjske evaluacije ili jednog propisanog oblika suradnje s lokalnom i područnom (regionalnom) samoupravom) nisu postavljeni kao zasebni minimalni standardi.

Ovaj prijedlog stoga predstavlja **istraživački utemeljenu osnovu za daljnju stručnu i institucionalnu validaciju**, a ne konačan i formalno usuglašen sustav nacionalnih standarda.

U njegov daljnji razvoj potrebno je uključiti centre za mlade, radnike_ce s mladima, mlade, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te nadležne nacionalne institucije, osobito Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih.

05

Zaključak i preporuke

Zaključak

Ovo istraživanje polazi od potrebe da se rasprava o kvaliteti centara za mlade u Hrvatskoj proširi izvan postojećih kriterija koji se primjenjuju u okviru natječaja za financiranje projekata usmjerenih mladima. Usporedba projektno-natječajnih kriterija MZOM-a sa standardima zajednice prakse identificiranima u istraživanju MMH-a pokazala je da postojeći okviri kvalitetu promatraju iz različitih perspektiva. Dok kriteriji MZOM-a prvenstveno određuju organizacijske i programske uvjete rada centara, standardi zajednice prakse snažnije naglašavaju kvalitetu rada s mladima, participaciju, inkluziju, kompetencije osoba koje rade s mladima te kvalitetu programa i aktivnosti.

Rezultati ovog istraživanja dodatno su proširili tu početnu usporedbu uključivanjem perspektiva mladih, predstavnika_ca centara za mlade i radnika_ca s mladima. Promatrani zajedno, nalazi pokazuju da se kvalitetan centar za mlade ne može definirati samo na temelju prostora kojim raspolaže ili aktivnosti koje se u njemu provode. Kvaliteta se povezuje i s načinom na koji se s mladima radi, mogućnostima njihova sudjelovanja, dostupnošću i inkluzivnošću, kompetencijama osoba koje s njima rade, relevantnošću i kvalitetom programa, komunikacijom, suradnjom te stabilnošću uvjeta u kojima centar djeluje.

Istodobno, rezultati ne upućuju na potrebu za jednim detaljno propisanim modelom centra za mlade. Razlike između lokalnih sredina, potreba mladih, organizacijskih modela i raspoloživih kapaciteta zahtijevaju **okvir koji istodobno može definirati što predstavlja zajedničku osnovu kvalitete i omogućiti različite načine njezina ostvarivanja.** Upravo je zato u ovom istraživanju predloženo razlikovanje **minimalnih i razvojnih standarda.** Minimalni standardi trebali bi predstavljati zajedničku osnovu kvalitete koju je potrebno osigurati, dok bi razvojni standardi trebali usmjeravati centre prema daljnjem unapređenju rada.

Na temelju provedenog istraživanja predloženo je **sedam međusobno povezanih područja standarda**: prostor, dostupnost i pristupačnost; kompetencije osoba koje rade s mladima; kvaliteta programa i aktivnosti; participacija mladih i komunikacija; inkluzija i jednak pristup; financijska i organizacijska održivost te suradnja i pozicioniranje centra u zajednici. Ona predstavljaju prijedlog zajedničkog okvira kvalitete, a ne konačan i institucionalno usuglašen sustav nacionalnih standarda.

Pritom treba uzeti u obzir ograničenja istraživanja, posebno veličinu i način formiranja uzoraka te izostanak institucionalne perspektive MZOM-a, čiji se predstavnici_ce nisu odazvali pozivima za sudjelovanje u istraživanju. Predloženi standardi stoga predstavljaju polazište za sljedeću fazu:

Njihovu participativnu, stručnu i institucionalnu validaciju te razmatranje mogućnosti primjene u sustavu politika za mlade.

Preporuke za daljnje korake

1. Participativno validirati predložene standarde

Namijenjeno: Mreži mladih Hrvatske i drugim akterima uključenima u daljnji razvoj standarda.

Predloženih sedam područja standarda te njihove minimalne i razvojne standarde potrebno je validirati s mladima, predstavnicima_cama centara za mlade, radnicima_cama s mladima, organizacijama mladih i za mlade, stručnjacima_kinjama, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te relevantnim nacionalnim institucijama. Validacijom treba provjeriti njihovu relevantnost, razumljivost i primjenjivost u različitim lokalnim sredinama te prema potrebi doraditi postojeći prijedlog.

2. Uključiti MZOM u institucionalnu razradu standarda

Namijenjeno: Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih.

MZOM je potrebno uključiti u sljedeću fazu kako bi se predloženi standardi razmotrili u odnosu na postojeće kriterije za centre za mlade, sustav financiranja i širi institucionalni okvir politika za mlade. Kao nadležno nacionalno tijelo, Ministarstvo ima važnu ulogu u procjeni mogućnosti njihove primjene na institucionalnoj razini. To je posebno važno jer institucionalna perspektiva MZOM-a nije obuhvaćena ovim istraživanjem.

3. Pilotirati standarde prije njihove šire primjene

Namijenjeno: nositelju budućeg nacionalnog okvira i centrima za mlade uključenima u pilotiranje.

Prije šire primjene standarde je potrebno testirati u različitim tipovima centara i lokalnih sredina. Pilotiranjem treba provjeriti jesu li standardi i pokazatelji razumljivi, primjenjivi i realno ostvarivi te koji su resursi potrebni za njihovu provedbu. Na temelju iskustava centara i mladih okvir treba dodatno doraditi prije njegove šire primjene.

4. Standarde povezati s podrškom za njihovo ostvarivanje

Namijenjeno: MZOM-u i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje financiraju ili podržavaju centre za mlade.

Uvođenje standarda potrebno je pratiti odgovarajućom financijskom, stručnom i organizacijskom podrškom centrima. Zahtjevi vezani uz pristupačnost, kompetencije, kvalitetu programa, participaciju, inkluziju i kontinuitet rada pretpostavljaju određene resurse za njihovo ostvarivanje. Standardi zato ne bi trebali biti samo mehanizam provjere ili uvjetovanja financiranja, nego i alat za prepoznavanje područja u kojima je centrima potrebna podrška za razvoj kvalitete.

5. Uspostaviti praćenje i periodičnu reviziju standarda

Namijenjeno: nositelju budućeg nacionalnog okvira, uz sudjelovanje centara za mlade i mladih.

Uz standarde je potrebno razviti jednostavan sustav praćenja i samoprocjene koji će centrima omogućiti praćenje vlastitog razvoja od minimalnih prema razvojnim standardima. Perspektiva mladih treba biti sastavni dio procjene kvalitete. Nakon određenog razdoblja primjene standarde je potrebno ponovno evaluirati i, na temelju iskustava njihove provedbe, prema potrebi mijenjati i nadopunjavati.

Uspostavljanje nacionalnih standarda kvalitete ne bi trebalo biti završetak procesa razvoja centara za mlade, nego stvaranje zajedničke osnove za njihov daljnji razvoj.

Vrijednost standarda bit će ograničena ako ostanu samo skup kriterija koje centri trebaju zadovoljiti. Njihova svrha trebala bi biti jasnije definiranje očekivane kvalitete rada s mladima, smanjivanje velikih razlika u uvjetima i kvaliteti dostupnih usluga te stvaranje osnove za sustavniju podršku razvoju centara za mlade.

06

Prilozi

Prilog 1. **Popis centara za mlade, centara mladih, centara za djecu, mlade i obitelj**

Rbr.	Naziv	Grad	Kontakt	Nositelj centra / osnivač
1	Centar za mlade grada Zagreba	Zagreb	cmzg@zamisli.hr	Centar za mlade
2	Centar za mlade Novska	Novska	info@czmnovska.com voditelj@czmnovska.com administrator@czmnovska.com	Udruga mladih Novska / Udruga Noga
3	Centar za mlade Daruvar	Daruvar	info@udruga-impress.hr	Udruga Impress
4	Centar za mlade Grabrik	Karlovac	info@czm-grabrik.hr	Udruge Carpe Diem i Kinoklub Karlovac
5	Centar za mlade Križevci	Križevci	centarzamlade.kz@gmail.com	Centar za mlade Križevci
6	Libero - Centar za mlade Pakrac	Pakrac	libero.czmp@gmail.com	Grad Pakrac
7	Centar za mlade Dubrovnik	Dubrovnik	info@centarzamladedubrovnik.com ured.vcd@gmail.com	Javno civilno partnerstvo više udruga i javnih ustanova
8	Centar za mlade grada Vinkovaca	Vinkovci	mladi.protiv.gladi@gmail.com	Mladi protiv gladi
9	P4 – centar za mlade i nezavisnu kulturu	Varaždin	info@udruga-vuk.hr info@pecetri.com	Udruga mladih V.U.K.
10	Centar za mlade Zaprešić	Zaprešić	czmz@czmz.hr Lucija@czmz.hr	CeZaM – centar za mladež
11	Centar za mlade	Zabok	mreza@zagor.info	Mreža udruga Zagor
12	Centar za mlade Poreč	Poreč	kzm@porec.hr lea.stifanic@porec.hr	Grad Poreč
13	Centar za mlade Alarm Pazin	Pazin	cmalarm.pazin@gmail.com	Centar za mlade Alarm Pazin
14	Bunker Centar za mlade	Samobor	pou.bunker@samobor.hr Jelena.Vojvoda@samobor.hr	Grad Samobor
15	Centar za mlade Dalj	Dalj	centar_za_mlade_dalj@outlook.com	Centar za mlade Dalj
16	Centar za mlade Riječke nadbiskupije „Bl. Miroslav Bulešić”	Trsat	ri.pastoralmladih@gmail.com	Riječka nadbiskupija
17	Centar za mlade Zadar	Zadar	info@centarzamladezadar.hr ravnatelj@centarzamladezadar.hr	Grad Zadar
18	Centar za mlade Pula	Pula	info@czmp.hr	Grad Pula
19	Centar mladih Ribnjak	Zagreb	ribnjak@ribnjak.hr	Grad Zagreb
20	Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica	Velika Gorica	info@centar-dmo-vg.hr	Grad Velika Gorica
21	Centar za djecu, mlade i obitelj Dubrovnik	Dubrovnik	ravnatelj@cdmodubrovnik.hr	Grad Dubrovnik
22	Centar za djecu, mlade i obitelj MODUS	Zagreb	modus@dpp.hr spa@dpp.hr	Društvo za psihološku pomoć
23	Centar za djecu, mlade i obitelj Solin	Solin	udr.duga@gmail.com	Udruga Duga
24	Centar za mlade RI connect	Rijeka	info@ctk-rijeka.hr	Centar tehničke kulture Rijeka
25	Centar podrške mladima	Split	info@infozona.hr	Info zona Split

Rbr.	Naziv	Grad	Kontakt	Nositelj centra / osnivač
26	Praktikum – Centar za djecu i mlade	Zagreb	info@praktikumcentar.com	Praktikum – centar za djecu i mlade
27	Centar za djecu i mlade Brdovec	Brdovec	centarzadjecuimlade@brdovec.hr	Javna ustanova Centar za djecu i mlade Brdovec
28	Foliot – Centar za djecu i mlade	Matulji, Kastav	udruga.foliot@gmail.com	Udruga Filiot
29	Centar za djecu i mlade Belišće	Belišće	centarmladih.belisce@gmail.com	Centar za djecu i mlade Belišće
30	Centar mladih InViGor	Velika Gorica	cmvg.inf@gmail.com	Centar za mlade InViGor
31	Centar mladih Slavonski Brod	Slavonski Brod	kkd-ibm@kkd-ibm.hr	Kazališno-koncertna dvorana Ivana Brlić-Mažuranić
32	Centar za mlade Metković	Metković	info@kolektiv.hr	Udruga mladih Kolektiv
33	Centar za mlade Šibenik	Šibenik	info@mladi-eu.hr	Mladi u EU
34	Centar za mlade Rovinj	Rovinj	centarzamlade@pour.hr	Grad Rovinj
35	Centar za mlade udruge Plantaža	Osijek	udrugaplantaza@gmail.com	Udruga Plantaža
36	Centar za mlade Rome u Društvenom centru Roma – Beli Manastir	Beli Manastir	nedostupno	Udruga Romski nacionalni forum

Prilog 2.
Distribucija rezultata odgovora mladih o ispitanim obilježjima centra za mlade

Tablica 2. **Distribucija odgovora – 1. set tvrdnji**

Tvrdnja	1+2 neslaganje	3 neutralno	4+5 slaganje	M
1. Gradovi i općine trebali bi financijski ulagati u centre za mlade.	0,0 %	4,3 %	95,7 %	4,87
2. Aktivnosti i radionice koje centar nudi trebale bi biti u skladu sa stvarnim interesima i potrebama mladih.	0,0 %	0,0 %	100,0 %	4,83
3. Centar za mlade treba imati siguran, ugodan i mladima prilagođen prostor.	0,0 %	2,1 %	97,9 %	4,87
4. Mladi se lakše uključuju u aktivnosti kada imaju povjerenje u osobe koje vode aktivnosti centra.	0,0 %	4,3 %	95,7 %	4,72
5. Dovoljno je imati bilo kakav prostor za mlade, nije važno da je ekstra kvaliteta. (R)	17,0 %	38,3 %	44,7 %	3,36 (R = 2,64)
6. Mladi bi trebali imati mogućnost predlagati aktivnosti centra.	0,0 %	4,3 %	95,7 %	4,79
7. Od aktivnosti je dovoljno da centar za mlade nudi mladima radionice o (samo)zaposlenju. (R)	55,3 %	23,4 %	21,3 %	2,53 (R = 3,47)
8. Važno je da u centru rade osobe koje razumiju mlade i znaju raditi s njima.	2,1 %	0,0 %	97,9 %	4,85

Tablica 3. **Distribucija odgovora – 2. set tvrdnji**

Tvrdnja	1+2 neslaganje	3 neutralno	4+5 slaganje	M
1. Važnije je da su aktivnosti centra kvalitetne, nego da ih ima jako puno osrednjih.	4,3 %	14,9 %	80,9 %	4,21
2. Centar za mlade treba biti mjesto u kojem se svi mladi osjećaju dobrodošlo, bez obzira na vjeru, naciju, porijeklo, seksualnu orijentaciju ili nešto drugo.	2,1 %	4,3 %	93,6 %	4,81
3. Za dobar centar za mlade dovoljno je da bude samo slobodno mjesto za druženje i zabavu mladih. (R)	21,3 %	29,8 %	48,9 %	3,47 (R = 2,53)
4. Mladi bi trebali sudjelovati u odlukama o tome što se organizira i događa u centru.	0,0 %	8,5 %	91,5 %	4,57
5. Za dobar centar je dovoljno stalno nuditi iste aktivnosti, ako nekima odgovaraju takve. (R)	46,8 %	31,9 %	21,3 %	2,68 (R = 3,32)
6. Centar može pozitivno utjecati na samopouzdanje, povezivanje i razvoj mladih.	2,1 %	2,1 %	95,7 %	4,81
7. Važno je da centar uključuje i mlade koji imaju manje prilika i mogućnosti (npr. slabijeg su ekonomskog stanja, osobe su s invaliditetom, mladi koji ne idu u školu/fakultet, itd.).	0,0 %	4,3 %	95,7 %	4,85

Prilog 3.
Rang elemenata prema procijenjenoj važnosti (anketa za mlade)

Tablica 4. **Rang elemenata važnih mladima za centar za mlade**

Rang	Element	Važno (4+5)	Neutralno (3)	Nije važno (1+2)
1.	Radionice i prilike za učenje novih vještina	95,7 % (45)	2,1 % (1)	2,1 % (1)
1.	Kulturne, kreativne i zabavne sadržaje	95,7 % (45)	0,0 % (0)	4,3 % (2)
1.	Podršku za moje mentalno zdravlje i dobrobit	95,7 % (45)	4,3 % (2)	0,0 % (0)
4.	Besplatan prostor za druženje	91,5 % (43)	8,5 % (4)	0,0 % (0)
4.	Dobrog i pristupačnog voditelja_icu centra	91,5 % (43)	6,4 % (3)	2,1 % (1)
4.	Mogućnosti da mladi sami pokreću ideje i projekte	91,5 % (43)	6,4 % (3)	2,1 % (1)
7.	Pomoć oko (pronalaska) posla ili karijere	87,2 % (41)	10,6 % (5)	2,1 % (1)
8.	Jasne online informacije i online komunikaciju	85,1 % (40)	8,5 % (4)	6,4 % (3)
9.	Pomoć oko škole ili fakulteta	72,3 % (34)	21,3 % (10)	6,4 % (3)
10.	Sportske ili rekreativne aktivnosti	70,2 % (33)	21,3 % (10)	8,5 % (4)

Prilog 4.

Distribucija odgovora na pitanja o procjeni kvalitete centara za mlade predstavnika_ca i radnika_ca s mladima

Tablica 5. **Distribucija odgovora – 1. dio**

Tvrdnja	1+2 neslaganje	3 neutralno	4+5 slaganje	M
1. Kompetencije osoba koje rade u centru za mlade presudno utječu na kvalitetu rada centra.	4,0 %	16,0 %	80,0 %	4,24
2. Oslanjanje na projektno financiranje dovoljno je održiv model za rad centra za mlade. (R)	56,0 %	32,0 %	12,0 %	2,32 (R = 3,68)
3. Dostupnost aktivnosti svim skupinama mladih mora biti prioritet centra za mlade.	4,0 %	4,0 %	92,0 %	4,44
4. Formalno obrazovanje osobe koja radi s mladima u centru važnije je od njegovih/njezinih kompetencija. (R)	48,0 %	44,0 %	8,0 %	2,40 (R = 3,60)
5. Suradnja centra s drugim udrugama jača kapacitete centara.	0,0 %	4,0 %	96,0 %	4,64
6. Psihosocijalna podrška mladima kao usluga mladima nije nužno potrebna u centru. (R)	60,0 %	32,0 %	8,0 %	2,12 (R = 3,88)
7. Transparentna komunikacija s mladima temelj je povjerenja u rad centra.	0,0 %	12,0 %	88,0 %	4,60
8. Kvaliteta provedbe aktivnosti važnija je od broja aktivnosti u centru za mlade.	4,0 %	8,0 %	88,0 %	4,36
9. Za većinu programskih odluka u centrima je dovoljno da sudjeluju voditelji_ce i zaposlenici_ce / volonteri_ke centra. (R)	24,0 %	36,0 %	40,0 %	3,08 (R = 2,92)
10. Nedostatak adekvatnog prostora centra za mlade ograničava mogućnosti programa, a time i njihovu raznolikost za sve skupine mladih.	0,0 %	28,0 %	72,0 %	4,16
11. Provedba Dijaloga EU-a s mladima treba biti integralni dio rada centara za mlade.	4,0 %	52,0 %	44,0 %	3,56
12. Dugoročna i institucionalna financijska podrška nužna je za kvalitetan rad centara za mlade.	0,0 %	20,0 %	80,0 %	4,48
13. Povratne informacije mladih trebaju se sustavno koristiti u usmjeravanju rada centra.	0,0 %	4,0 %	96,0 %	4,72

Tablica 6. **Distribucija odgovora – 2. dio**

Tvrdnja	1+2 neslaganje	3 neutralno	4+5 slaganje	M
1. U okviru rada centra za mlade je dovoljan fokus na razvoju vještina za zapošljavanje mladih. (R)	56,0 %	32,0 %	12,0 %	2,36 (R = 3,64)
2. Polovica aktivnosti koje centar organizira treba biti u popodnevnim satima te vikendima.	8,0 %	36,0 %	56,0 %	3,60
3. Aktivnosti i programe centra potrebno je sustavno evaluirati od strane vanjskih, neovisnih stručnjaka_inja.	12,0 %	36,0 %	52,0 %	3,56
4. Umrežavanje s drugim akterima (udruge, škole, knjižnice, itd.) nije presudno za kvalitetan rad centra. (R)	52,0 %	32,0 %	16,0 %	2,48 (R = 3,52)
5. Kvaliteta centra za mlade ovisi o sustavnom i kontinuiranom sudjelovanju mladih u procesu donošenja važnih odluka o aktivnostima centra.	4,0 %	24,0 %	72,0 %	4,12
6. Fizička prilagodba prostora svim skupinama mladih nije nužan standard centra za mlade. (R)	68,0 %	20,0 %	12,0 %	2,12 (R = 3,88)
7. Sve aktivnosti centra trebaju biti usmjerene na poticanje osobnog i socijalnog razvoja mladih.	8,0 %	20,0 %	72,0 %	4,04
8. Uvrštavanje načela inkluzije u rad centra za mlade opterećuje njegove prostorne i ljudske kapacitete. (R)	52,0 %	28,0 %	20,0 %	2,64 (R = 3,36)
9. Dobivanje financijskih sredstava od nacionalnih donatora samo po sebi je dovoljno institucionalno priznanje centra. (R)	56,0 %	40,0 %	4,0 %	2,28 (R = 3,72)
10. Suradnja s JLRS-ovima presudna je za stabilnost centara.	12,0 %	56,0 %	32,0 %	3,44
11. Ponuda aktivnosti centra treba biti u skladu s donatorskim prioritetima. (R)	48,0 %	44,0 %	8,0 %	2,48 (R = 3,52)

Prilog 5.
Tablični prikaz prijedloga nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade

Na temelju obrazloženih područja kvalitete u Tablici 7 prikazan je objedinjeni prijedlog nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade. Za svako područje definiran je opći standard te minimalni i razvojni standard. Minimalni standard predstavlja zajedničku osnovu kvalitete, dok razvojni standard opisuje smjer daljnjeg unapređenja rada centra, uzimajući u obzir njegove kapacitete, potrebe mladih i lokalni kontekst.

Tablica 7. Prijedlog nacionalnih standarda kvalitete centara za mlade

Područje	Standard kvalitete	Minimalna razina	Razvojna razina
1. Prostor, dostupnost i pristupačnost	Centar za mlade osigurava siguran, dostupan, pristupačan i mladima prilagođen prostor za boravak, druženje, provedbu programa i aktivnosti te druge oblike rada s mladima.	Centar ima prostor za kontinuiranu provedbu aktivnosti i programa te siguran i ugodan boravak mladih. Informacije o lokaciji, dostupnosti i korištenju prostora jasne su i dostupne. Pri organizaciji prostora i aktivnosti vodi se računa o preprekama koje pojedinim skupinama mladih mogu otežati ili onemogućiti sudjelovanje.	Prostor se kontinuirano razvija i prilagođava potrebama različitih skupina mladih. Mladi sudjeluju u njegovu oblikovanju i unapređenju, a centar sustavno radi na uklanjanju fizičkih i drugih prepreka pristupu. Prostor omogućuje različite oblike boravka, druženja, individualnog i grupnog rada.
2. Kompetencije osoba koje rade s mladima	Centar osigurava da osobe koje neposredno rade s mladima imaju odgovarajuće kompetencije za kvalitetan, siguran i profesionalan rad s mladima te mogućnosti njihova kontinuiranog razvoja.	Osobe koje rade s mladima posjeduju znanja, vještine i stavove potrebne za rad s mladima, uključujući komunikaciju, razumijevanje potreba mladih, podršku njihovu razvoju, participativni rad te stvaranje sigurnog i uključivog okruženja. Jasno je definirana odgovornost za organizaciju i kvalitetu rada s mladima.	Centar sustavno ulaže u razvoj kompetencija kroz edukacije, neformalno obrazovanje, mentorstvo, razmjenu iskustava, refleksiju o praksi i druge oblike stručnog usavršavanja. Razvoj kompetencija povezuje se s potrebama mladih i razvojem područja rada s mladima.
3. Kvaliteta programa i aktivnosti	Programi i aktivnosti temelje se na potrebama i interesima mladih, kvalitetno su pripremljeni i provedeni te doprinose njihovu osobnom, socijalnom i obrazovnom razvoju, dobrobiti, aktivnom sudjelovanju i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena.	Centar provodi raznovrsne programe i aktivnosti koji odgovaraju potrebama i interesima mladih. Prednost se daje kvaliteti i relevantnosti sadržaja, a programi omogućuju različite oblike druženja, učenja, razvoja interesa, stjecanja iskustava i aktivnog sudjelovanja.	Centar sustavno prati potrebe i interese mladih te prema njima razvija i prilagođava programe. Kvaliteta programa redovito se prati i evaluira, a nalazi se koriste za njihovo unapređenje. Programi odgovaraju na različite potrebe mladih i povezuju različita područja njihova razvoja.
4. Participacija mladih i komunikacija	Centar omogućuje mladima stvarne, kontinuirane i dostupne mogućnosti izražavanja potreba, davanja prijedloga i povratnih informacija te sudjelovanja u oblikovanju programa i aktivnosti. Komunikacija s mladima jasna je, dostupna i transparentna.	Centar sustavno prikuplja potrebe, prijedloge i povratne informacije mladih i koristi ih pri planiranju i unapređenju programa. Mladi mogu predlagati sadržaje i uključivati se u njihovo oblikovanje. Centar jasno komunicira informacije relevantne za sudjelovanje mladih i svoj rad.	Mladi su kontinuirano uključeni u planiranje, provedbu, praćenje i vrednovanje programa te, u skladu s mogućnostima i kontekstom centra, u donošenje odluka o njegovu radu. Centar razvija različite participativne mehanizme kako bi sudjelovanje bilo dostupno različitim skupinama mladih.
5. Inkluzija i jednak pristup	Centar djeluje kao uključivo i nediskriminirajuće okruženje otvoreno različitim skupinama mladih te aktivno nastoji smanjivati prepreke pristupu prostoru, programima, informacijama i mogućnostima sudjelovanja.	Centar je otvoren svim mladima u okviru ciljane dobne skupine i ne diskriminira mlade na temelju njihovih osobnih ili društvenih obilježja. Pri planiranju prostora, programa, aktivnosti i komunikacije uzimaju se u obzir različite potrebe mladih i moguće prepreke uključivanju.	Centar aktivno identificira skupine mladih koje su slabije uključene ili se suočavaju s dodatnim preprekama te razvija ciljane načine njihova uključivanja. Programi, komunikacija i prostor prilagođavaju se identificiranim potrebama, a inkluzivnost se redovito preispituje zajedno s mladima.

Područje	Standard kvalitete	Minimalna razina	Razvojna razina
6. Financijska i organizacijska održivost	Centar treba imati organizacijske i financijske uvjete koji omogućuju kontinuitet rada, kvalitetno planiranje i razvoj programa te stabilnost rada s mladima.	Centar ima jasno definiranu odgovornost za upravljanje i provedbu programa te osnovne ljudske, prostorne i financijske uvjete potrebne za kontinuitet rada. Financiranje omogućuje provedbu osnovnih aktivnosti centra.	Centar razvija stabilnije i višegodišnje izvore financiranja, osigurava kontinuitet ljudskih kapaciteta te može srednjoročno i dugoročno planirati svoj razvoj. Financijska stabilnost omogućuje ulaganje u kvalitetu programa, razvoj osoba koje rade s mladima, pristupačnost i inkluziju.
7. Suradnja i pozicioniranje centra u zajednici	Centar surađuje s relevantnim akterima u lokalnoj zajednici i šire kako bi unaprijedio kvalitetu i dostupnost podrške mladima, razvio vlastite kapacitete te odgovarao na potrebe mladih koje ne može samostalno obuhvatiti.	Centar surađuje s relevantnim organizacijama, ustanovama, stručnjacima_injama i drugim akterima koji djeluju s mladima ili za mlade. Suradnja doprinosi kvaliteti programa, razmjeni znanja, dostupnosti informacija i povezivanju mladih s drugim oblicima podrške.	Centar razvija dugoročnija lokalna i međusektorska partnerstva te sudjeluje u procesima relevantnima za razvoj lokalnih politika i usluga za mlade. Prepoznat je kao relevantan partner i doprinosi povezivanju mladih, organizacija civilnoga društva, ustanova i donositelja odluka.

Literatura

- Council of Europe. (2017). Youth work: Recommendation CM/Rec (2017)4 and explanatory memorandum. https://rm.coe.int/cmrec-2017-4-and-explanatory-memorandum-youth-work-web/16808ff0d1
- Council of the European Union. (2020). Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the Framework for establishing a European Youth Work Agenda (2020/C 415/01). Official Journal of the European Union, C 415, 1–8. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2020_415_R_0001
- Council of the European Union. (2018). Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019–2027 (2018/C 456/01). Official Journal of the European Union, C 456, 1–22. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2018_456_R_0001
- Europe Goes Local. (2019). European charter on local youth work. https://europegoeslocal.eu/the-european-charter-on-local-youth-work/
- Mreža mladih Hrvatske. (2022). Analiza postojećih praksi i djelovanja centara za mlade u Republici Hrvatskoj. https://www.mmh.hr/download/82db0289629f8706
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2025). Upute za prijavitelje: Natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava za provedbu projekata usmjerenih mladima. https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Udruge/Mladi-rok-9-3/Upute-za-prijavitelje-Natjecaj-za-dodjelu-bespovratnih-sredstava-za-provedbu-projekata-usmjerenih-mladima.pdf
- Vijeće Europe. (n.d.). Quality Label for Youth Centres. https://www.coe.int/en/web/youth/quality-label-for-youth-centres
- Vlada Republike Hrvatske. (2023). Nacionalni program za mlade za razdoblje 2023. do 2025. https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/mladi/nacionalni-program-za-mlade-2023-2025/7197
- Upute za prijavitelje: Poziv za prijavu projekata usmjerenih mladima za financijsku potporu iz raspoloživih sredstava dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna za 2023. godinu. (2023).
- https://mdu.gov.hr/UserDocsImages//Dokumenti/Poziv%20za%20prijavu%20projekata%20usmjerenih%20mladima%20za%20financijsku%20potporu%20iz%20raspolo%C5%BEivih%20sredstava%20dijela%20prihoda%20od%20igara%20na%20sre%C4%87u%20i%20Dr%C5%BEavnog%20prora%C4%8Duna%20za%202023%20godinu//UPUTEZ~1.PDF